

Novosjka Kronika

Izdaja:
BRITANSKA
OBVEŠČEVALNA
SLUŽBA

Cene za naročnike
mesečno:

v tuzemstvu 2 šilinga
v inozemstvu 5 šilingov

POSAMEZNA
ŠTEVILKA 50 GROŠEV

Celovec, 12. novembra 1948

Leto IV.

Številka 46

Amerika se je odločila

**Demokratska stranka ima spet večino v reprezentančni zbornici Združenih držav.
Vsi demokratski člani Kongresa so ponovno zasedli svoja poslanska mesta**

TRUMAN : 23.076.050
DEWEY : 21.094.756
WALLACE : 1.094.877

Izid letošnjih volitev za predsednika Združenih držav je izzval brez dvoma največje presenečenje v zgodovini ameriške politike.

Zmaga dosedanjega predsednika Trumana je tembolj pomembna, ker je to res samo njegova zmaga. Njegova ponovna izvolitev je silno osebno zmagoslavje. Njegovi predniki na tem mestu — Jefferson, Lincoln, Roosevelt — so prišli na krmilo s pomočjo osebnih pristašev. On pa je moral svojo volilno borbo skoraj sam izvajati. Nihče od slavnih govornikov ni govoril njemu v prid. Nobena legendarnih pojav, ki so obkrožale Franklina Roosevelta, mu ni nudila nič več kakor samo pasivno podporo.

Toda ob pomanjkanju osebnih pristašev in podpornikov ga je spremljala njegova žilavost, njegova neomejena energija ter neomajno samozaupanje.

Ne sme se pozabiti, da je načrt za socialno reformo, kot ga je Truman od časa do časa oznanjal, zaviral reakcionarni republikanski kongres. A vključ skrajno levičarskim in desničarskim prenapetostem je Truman izvajal zmago demokratom.

Ob tem dogodku so Wallace (ki hoče biti zlasti Sovjetom prijazen) in njegovi »naprednjaki« propadli popolnoma. Ponovno ta tretja stranka ni dosegla drugega kakor zelo majhno peščico glasov.

Nikdar ni bilo mogoče z gotovostjo zajejati, da so ameriški demokrati levičarska stranka, a republikanci desničarska. Toda danes se je to izkazalo za točno. Trumanova zmaga je prav gotovo zmaga radikalnega liberalizma. Saj ga je ravno delavstvo po vseh volilnih okrožjih najbolj podprlo. Njegov nepričakovan uspeh pa je pokazal, da večina ameriških volilcev še vedno gleda v republikancih predstavnike denarnih mogotcev, veletrgovcev in izolacionistov.

Kar se tiče Amerike same, je volilni izid ugoden za njo spričo sedanjega razvoja dogodkov. Čeprav sta načrt za pomoč Evropi podpirala oba glavna kandidata, bodo ob ponovni izvolitvi Trumana delovale pri tem načrtu iste osebnosti kot dosedaj. Uspeh tega delovanja je precej realen. Vsekakor danes z gotovostjo lahko trdimo, da je ureditev razmer v Evropi v precejšnji meri odvisna od tega, kako bo Amerika reševala v bodoče svoje lastne probleme. Le v razumevaločem sodelovanju se obeta nadopolna bodočnost.

Izid ameriških volitev nudi priliko za

smotno delovanje, a je obenem tudi poziv Trumanu in njegovim upravnikom. S pretežno večino v Kongresu in z organiziranim delavstvom na strani Truman res lahko modro vodi ameriško notranjo in zunanjo politiko. Če bo dosegel, da bo Amerika obnovila in utrdila svoj politični in gospodarski položaj ter sama brez tujega vmešavanja sproti urejevala lastne probleme in modro razdeljevala svoja bogastva, tedaj tudi ne bo izostal povoljen vpliv na Evropo.

Sam Rayburn iz države Texas je spet izvoljen za kongresnega govornika.

Sol Bloom iz New Yorka bo prevzel predsedstvo odbora za zunanje zadeve in Robert L. Doughton iz Severne Caroline bo kljub temu, da je star že 84 let, kot predsednik vodil odbor za cilje in nazore.

Ugledni republikanski član reprezentančne zbornice, John McDowell iz države

Pensilvanija, je svoj sedež moral prepustiti demokratskemu kandidatu. Republikanec John Taber iz New Yorka, predsednik odbora za državno imovino, ki je skušal znižati Marshallovo pomoč, je svoj sedež obdržal.

Kandidat laburistične stranke Leo Isaacson je izgubil mandat v reprezentančni zbornici. Prevzel ga je kandidat, katerega sta podprli demokratska in republikanska stranka. Drugi kandidat laburistične stranke Vito Marcantonio je svoj sedež v zbornici obdržal.

Vsled svoje velike volilne zmage so demokratje zasedli več važnih mest v državni upravi. Republikanci so jim morali prepustiti guvernerska mesta v državah: Ohio, Michigan, Illinois, Connecticut, Delaware, Indiana in Montana. Pač pa so republikanci dobili v svoje roke upravo v državi Utah, ki je bila prej demokratska.

Atlantski pakt na vidiku 600 milijonov ljudi združenih v obrambi

V političnih krogih zapadnih sil prevladuje prepričanje, da bodo v najbližji prihodnosti pričeli s pogajanj o »severnoatlantskem paktu«, ki naj bi ožje povezal sedem držav: Veliko Britanijo, Združene države, Kanado, Francijo, Belgijo, Holandsko in Luksemburg. Namen pakta je ojačiti medsebojno pomoč za slučaj napada.

Ta ugodna pogajanja in razgovori bodo ustvarili pogoje za splošno konferenco, ki

bo začetkom prihodnjega leta v Washingtonu.

V Washingtonu so z zadovoljstvom sprejeli sklep vlade Združenih držav, ki je ugodila vabilu zapadnoevropskih držav za skupen nastop.

Dr. Gruber v Italiji

Dr. Karl Gruber, ki je prispel v nedeljo v Rim k razgovorom o trgovinski pogodbi med Italijo in Avstrijo in k obravnavanju drugih vprašanj, ki zadevajo obe deželi, je obiskal predsednika Italije, gospoda Einaudija, ministrskega predsednika, gospoda de Gasperija in zunanjega ministra, grofa Sforza.

Ko je grof Sforza poročal o smotru dr. Gruberjevega obiska, je dejal, da nimajo namena skleniti nikakšne politične ali gospodarske povezanosti, temveč je želja obeh dežel, položiti temelje za trajno in plodonosno sodelovanje v lastnem interesu in v interesu demokratske Evrope.

Obletnica Oktobrske revolucije

Ob 31. obletnici Oktobrske revolucije iz leta 1917 so se na moskovskem Rdečem trgu vršile velikanske vojaške parade, katerim je prisostvoval tudi 63-letni maršal Timošenko, ki se je iz navadnega mladeniča povzpelo do vrhovnega poveljnika sovjetskih sil na zapadni fronti. Parado je vodil poveljnik mestnih čet, maršal Kiril Meretsjov.

Maršal Stalin je na ta dan prejel nešteto brzojavnih čestitk iz raznih dežel.

Ob tej priliki je govoril sovjetski zunanji minister, gospod Molotov ter dejal med drugim, da so narodi Sovjetske zveze uresničili svoj gospodarski načrt, dosegli proizvodnjo iz leta 1940, ter da je Sovjetska zveza ogromna, toda miroljubna državna skupnost, katere varnost jamči nepremagljiva rdeča armada.

Sovjetska taktika

Ne bilo bi napak, če tudi mi enkrat malo razmišljamo o sovjetski taktiki. Saj stoji danes ves svet pred vprašanjem: kaj namerava Sovjetska zveza?

Če bi čitali marksistično literaturo, bi nam v tem pogledu lahko postalo marsikaj jasno, toda ne vse. Treba je predvsem sledovati dejanske primere sovjetske taktike. Budnemu opazovalcu svetovnih dogodkov, razpravljaj pri raznih konferencah med zastopniki zapadnih držav in zastopniki Sovjetov, stavk in državljskih bojev gotovo ne uide dejstvo, da deluje Sovjetska zveza v dvojni vlogi. Gotovo bo lažje najti pojasnilo za odgovor na zgoraj nje vprašanje v tej dvojni vlogi sovjetskega delovanja. »In v čem naj bi bilo to dvojno delovanje?« se bo vprašal marsikdo.

Pri raznih razpravljanih smo opazili, da je Sovjetska zveza kot država pripravljena sklepati sporazume, v katerih pa seveda potem čisto po svoje tolmači razne politične točke, kakor pač njej najbolj prija. Če bi Sovjeti ne zasledovali cilja svetovne revolucije v svoj prid, potem bi si že zdavnaj lahko zamislili razdelitev vplivnih področij, toda od konca vojne so se izgledi za normalno sodelovanje zelo zmanjšali tam, kjer se križajo interesi. Tako je Sovjetska zveza kot država pokazala, da hoče odločno doseči svoje cilje. Vendar pa kot taka zelo pazi, da ne zaneti nove vojne.

Toda kot vsi vemo, vlada Rusiji stranka Sovjetov, ki stremi za nadoblastjo na vsem svetu. V ta namen so si ti ustanovili svoje »tipalke« — komunistične stranke — v vseh državah. Te stranke pa zasledujejo širše smotere. Njih glavna naloga je v tem, da dajejo Sovjetski zvezi potrebno podporo. Poglejmo le primere.

Danes so komunistične stranke v zapadnih državah prešle v napad. Spomnimo se na Francijo, Kitajsko, Indonezijo in Grčijo! Pa že stojimo pred dokazi, da vodi Sovjetska zveza dvojno politiko. Kar je za državo nepremostljiva ovira, to še ni za stranko, ki jo ima ta država v drugi državi. Kot država lahko sklene kompromis, pa vključ temu ostane kot središče komunističnih strank lahko še vedno agilna in izrabi ta kompromis po načelu Lenina za taktični pripomoček in za osnovo nadaljnemu razvoju. Iz tega primera lahko vidimo, da Sovjetska zveza kot država lahko skrije svoje kremplje, pa vključ temu, kot središče komunističnih strank, še vedno praska.

Takoj po koncu vojne so Sovjeti upali, da bodo zabredle njihove zaveznice v težak gospodarski položaj, ki bo imel svoje posledice tudi za Evropo. To bi komunisti seveda lahko krasno izrabili v svoj prid s tem, da bi na osnovi težavnega gospodarskega stanja utrdili svoj položaj, pa četudi tudi v sodelovanju z drugimi strankami. Toda usoda je hotela drugače. Amerika je obvladala svoj notranji položaj in porodil se je načrt za obnovo Evrope. Upanje komunistov je šlo po vodi. Takoj so komunistične stranke spremenile svojo taktiko. Na povelje iz Kremlja so pričele z vsemi možnimi izpodkopovati izvedbo Marshallovega načrta za obnovo Evrope. Sovjeti se dobro zavedajo, da pomeni gospodarsko vstajenje Evrope oziroma vsake države zanje oviro, katere ne bodo mogli zlepa prekorajčiti, kajti tam, kjer so ljudje zadovoljni, niso tla za razvoj komunizma. Dokler pa tla niso pripravljena, pa komunisti ne morejo priti na oblast. Komuniste namreč uči, da nudi njim možnosti za doseg oblasti: razredna borba, nasprotja med im-

(Nadaljevanje na 2. strani)

Uspeh de Gaulle-ja

PRI VOLITVAH V REPUBLIKANSKI SVET SO DOBILI PRISTAŠI GENERALA DE GAULLEJA 114 SEDEŽEV V ZGORNJI ZBORNICI FRANCOSKEGA PARLAMENTA

V nedeljo so se v Franciji vršile volitve, pri katerih so dobili:

Gaullisti	114 sedežev
socialisti	47 "
radikalci	46 "
neodvisni	19 "
komunisti	16 "

Ljudski republikanci	14 sedežev
člani raznih strank	10 sedežev v
Zgornji zbornici.	

Kakor poročajo politični opazovalci, izid teh volitev ne bo imel nobenih neposrednih posledic za francosko politiko.

Po zemeljski obli

VELIKA BRITANIJA

Izvršni odbor rudarskega sindikata v Veliki Britaniji se je brez obotavljanja odzval pozivu kongresa Trade Unions za akcijo sindikatov proti komunističnim poizkusom ovirati gospodarsko obnovo države. Postavil je javno na laž svojega glavnega tajnika Arthurja Hornerja, komuniste, ki zavzema najvišje sindikalno mesto v Veliki Britaniji, ker je podpiral stavko francoskih komunističnih rudarjev.

Izvršni odbor sindikata je proglasil, da nasprotuje ta postopek Hornerja politiki sindikata in da on nikakor ni bil upravičen k svojim korakom ter da ne bodo trpeli ponavljanja takega postopka.

Kot znano je kongres Trade Unions nedavno izjavil, da skušajo komunisti sabotirati obnovo zahodne Evrope zaradi sovjetskih koristi in da v ta namen izrabljajo gospodarske zahteve v namene politične agitacije, poostrejujejo industrijske težave in povzročajo prekinitve dela.

MADŽARSKA

Vsak list, kateremu je sedanja vlada nadela naziv »sovražnik demokracije«, ne dobi več zadostnih količin časopisnega papirja. Eden izmed teh listov je tudi list katoliške stranke »Hazank«. Temu tedniku, ki bi lahko prodal ogromno število izvodov, stalno odrekajo dobave časopisnega papirja. Medtem pa dobivajo mnogi listi koalicijske stranke, ki prodajo le nekaj sto izvodov, toliko časopisnega papirja, kot ga le hočejo.

ČEŠKOSLOVASKA

General Antonin Hasal, visoki častnik češkoslovaške vojske, ki je prispel v Baltimore na proslavo 30 obletnice ustanovitve češkoslovaške republike, ki so jo organizirala češkoslovaška društva, je izjavil novinarjem, da je 80 odstotkov Čehoslovakov proti komunizmu. Enak odstotek je bil proti komunizmu tudi v vojski vse do trenutka, ko je bilo odpuščenih 1200 častnikov.

General Hasal je pobegnil julija meseca s svojo ženo, dvema hčerka in sinom iz Češkoslovaške. General Hasal je bil generalni pobočnik pokojnega predsednika Edvarda Beneša in je imel kot tak stike tudi z važnimi sovjetskimi osebnostmi, celo s Stalinom.

Agencija Reuter poroča iz Prage, da je Osrednji odbor češkoslovaške telovadne organizacije Sokol javil, da so s čistko v sokolskih društvih izključili 11.400 članov.

Češkoslovaški generalni direktor za industrijo usnja in kavčuka je po svojem obisku v Moskvi izjavil, da bo Češkoslovaška prihodnje leto dobavila Sovjetski zvezi 10.500.000 parov čevljev.

AVSTRILJA

Sovjetski vojaki so ob mostu čez reko Enns zaustavili zveznega ministra dr. Petra Kraulanda in gospo dr. Ottlanger, ko sta se vračala iz ameriške cone. Pripeljala sta se po cesti iz Linza. Dr. Kraulanda so izpustili po dveurnem izpraševanju, medtem ko so dr. Ottlangerjevo zadržali. Dr. Krauland je poslal sovjetskemu visokemu komiserijatu v Avstriji protest, ter dejal, da pričakuje avstrijska vlada skorajšnje pojasnitve o tem dogodku.

V nedeljo, na spominski dan žrtev prve in druge svetovne vojne, so se v Avstriji vršile spominske službe božje in parade, katerih so se udeležile britanske čete in prebivalstvo.

Britanski visoki komiser in vrhovni poveljnik britanskih čet v Avstriji, generalni poročnik A. Galloway je prispel na ta dan v Celovec in prisostvoval službi božji v garnizijski cerkvi. Po službi božji se je vršila pred glavnim stanom vojaška parada. Na britanskem pokopališču v Celovcu je nato bila skromna počastitev, pri kateri je vrhovni poveljnik položil venec v spomin padlih vojakov med obema vojnama.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

perijalističnimi silami in nasprotja med revnimi in bogatimi narodi.

Zato danes tudi lahko razumemo, zakaj Sovjeti najbolj napadajo države, ki so na poti k socialni demokraciji, ko skušajo izravnati stare spore na ta način, da poizkušajo ustvariti v sebi socialno enoto in poizkušajo živeti tudi z drugimi narodi v miru in prijateljstvu.

Tako je dejansko stanje, toda zaradi tega ni nujno potrebno izgubiti vsakega upanja na sporazum med Sovjetsko zvezo in zapadnimi velesilami. Sicer je zaenkrat ta cilj še v megleni daljavi, vendar pa obstaja upanje na mir, če bodo svobodne države znale zadovoljiti svoje narode in ojačile sodelovanje med seboj na vseh poljih.

SOVJETSKE ZVEZE

Neki članek francoskega lista »Figaro« poroča o neuspelem ruskem poizkusu z atomsko bombo. Članek pravi, da se poročilo opira na informacije bivšega ruskega štabnega častnika, poročnika Silova, ki je baje zaposlen v Južni Ameriki kot kemik in ki je zbežal iz Rusije z napačnimi dokumenti.

Poizkus je bil, kakor zatrjujejo, izveden meseca junija na nekem polotoku ob Kaspiškem morju. Baje so bili navzoči generalisim Stalin, maršal Timošenko in Voronov. Odvrgli so dve bombi, ki pa sta vsebovali samo 50 gramov eksploziva. Eksplozija je bila predčasna. Bombi sta bili izdelani v Sterlitamaku in Altaju.

Sterlitamak leži v evropski Rusiji severovzhodno od Kaspiškega morja, gorovje Altai pa se razprostira v azijski Mongoliji. Maršal Timošenko, ki je sedaj 63 let star, je bil v zadnji vojni vrhovni poveljnik rdeče armade na zapadnoruski fronti. Maršal Voronov pa je topniški izvedenec in je vodil vojaške operacije proti obkoljeni nemški peti armadi pri Stalingradu.

V Sovjetski zvezi so izdelali načrt za melioracijo zemlje, da bi na ta način v teku 15 let v mnogih področjih spremenili klimo, kakor so to že storili v Ameriki. Veliki pasovi gozdov v skupni dolžini pet tisoč kilometrov, ki jih imajo namen zasesti, naj bi odpravili sušo, ki jo prinašajo suhi vetrovi iz pustin osrednje Azije preko Kaspiškega morja tja dol do poljedelskih področij Rusije. Te gozdne pasove bi potem izpopolnili z zasaditvijo večje števila dreves na kolektivnih kmetijah. Sovjetski načrt predvideva poleg tega obširni sistem vodnih rezerv v namakalne svrhe in za proizvodnjo električne energije ter za povečano mehanizacijo setve.

Ta mnogostranski načrt se tiče skoraj 150 milijonov hektarjev zemlje. Vendar pa gre zaenkrat šele za načrt. Objava tega načrta pa kaže sama na sebi zavest po potrebi ohranjanja naravnih proizvodnih virov, katere so Sovjeti pri Američanih vedno označevali za »kapitalistično izkoriščanje«.

ZDRUŽENE DRŽAVE

Približno na pol milijona cenijo množico, ki se je zbrala, da bi izrekla dobrodošlico predsedniku Trumanu, ko se je vrnil v Washington kot zmagovalček pri volitvah. Na postaji ga je pozdravil novi podpredsednik Alben Barkley skupno z drugimi predstavniki vlade in vrhovnega sodišča.

To je bil najveličastnejši sprejem v drugem glavnem mestu Združenih držav po zmagovalni vrnitvi generala Eisenhowera ob koncu vojne.

Ob koncu tedna se je ponovno izvoljeni predsednik Truman podal na štirinajstdnevni oddih v Florido, toda med počitnicami bo izdelal svoj načrt za bodočnost.

ZDRUŽENI NARODI

Glavna skupščina UNO je z ogromno večino sprejela načrt za atomsko nadzorstvo, ki ga je v zadnjih dveh letih izdelala Komisija UNO za atomsko energijo. Glavna skupščina je odobrila popravljen kanadsko resolucijo, katero je že popreje odobril njen odbor, s 40 proti 6 glasovom (sovjetska skupina). Sovjetski predlog pa je bil zavrnjen z enakim razmerjem glasov.

Popravljen kanadski resolucija ima 4 glavne dele. V prvem delu ugotavlja Glavna skupščina, da predstavljajo predlogi večine članov Komisije UNO za atomsko energijo »nujno osnovo« za ustanovitev učinkovitega mednarodnega nadzorstvenega sistema nad atomsko energijo, kateri naj zagotovi odstranitev atomskih orožij in uporabo atomske energije v izključno miroljubne namene.

Drugi del resolucije izraža resno zaskrbljenost Glavne skupščine nad zastojem in nesporazumom med večino in Sovjetsko zvezo v atomski komisiji.

V tretjem delu poziva resolucija 6 stalnih članov komisije, to bi Britanijo, Francijo, Kitajsko, Združene države, Sovjetsko zvezo in Kanado naj se posvetujejo, da bi tako določile, ali je mogoče najti osnove za sporazum. Poročilo pa morajo poslati še pred prihodnjim rednim zasedanjem Glavne skupščine, pa najsi dosežejo sporazum ali ne.

V četrtem delu resolucije je poziv Komisiji UNO za atomsko energijo, naj obnovi svoje sestance ter podvzame nadaljnje proučevanje o takšnih vprašanjih, ki so še ostala na delovnem programu, če se ji to zdi praktično in koristno.

V debati pred glasovanjem je sovjetski delegat ponovno izjavljal, da se bo njegova vlada še naprej upirala večinskemu predlogu atomske komisije.

POLJSKA

Šest vodilnih članov ilegalne medvojne organizacije poljskih socialistov W. R. N. (svoboda, enakost, neodvisnost) se je moralo zagovarjati pred nekim vojaškim sodiščem v Varšavi.

Obtožnica jim očita, da so snovali zaroto proti poljski vladi, da so vohunili v prid armade generala Andersa v Veliki Britaniji in da so imeli tajne zveze z medvojno poljsko vlado in socialisti v emigranstvu. Dalje zatrjuje obtožnica, da je bil njihov cilj, pomagati podvreči Poljsko imperialističnim silam. Glavni obtoženec je Kazimierz Puzak, vodja W. R. N., bivši poljski poslanec, ki je bil pred vojno tajnik poljske socialistične stranke.

Inozemskim dopisnikom so odklonili pristop k razpravam, ki bodo predvidoma trajale nekaj dni.

GRČIJA

S podpisom prijateljske, trgovske in paroplovne pogodbe, ki je bila podpisana v San Remo v Italiji, se je Grčija odpovedala vsem parnikom, katere bi ji Italija morala izročiti v skladu z mirovno pogodbo, razen križarke »Eugenio di Savoia«.

Podpisala sta to pogodbo zunanja ministra obeh držav, grof Carlo Sforza za Italijo in Constantin Tsaldaris za Grčijo.

Obe deželi sta se sporazumeli, da bi tako z medsebojnim trgovanjem in sodelovanjem pri evropski obnovi podvignili življensko raven svojih narodov. Pogodba je bila podpisana tudi z namenom, obnoviti

Program ameriške demokratske stranke

Programske izjave, ki so jih izdelale in objavile ameriške politične stranke na svojih nedavnih vsedržavnih zborovanjih v Filadelfiji, so imele pred volitvami velik pomen. Na teh izjavah, ki so postale v politiki običaj v letu 1832, je temeljila agitacija strank pred volitvami. Te izjave pomenijo v bistvu uradno objavo stališča posameznih strank do najvažnejših vprašanj notranje in zunanje politike. Te izjave vsebujejo ukrepe, ki jih namerava dotična stranka zagovarjati v kongresu in način, ki ga bodo kandidati, če bodo izvoljeni, uporabljali pri upravljanju državnih zadev.

Na vsedržavnih zborovanjih je izdelava programskih izjav predmet dolgega in pazljivega proučevanja. Za to važno delo ustanovijo posebne komisije, ki temeljito prerešataj vsa mnenja, katere so svobodno izrazili predstavniki skupin in posamezniki, katere so v ta namen sklicali. Ko je ta komisija člen za členom dokončno odobrila, predložijo izjavo na zborovanju v sklepanje.

Ko je izjava enkrat odobrena, jo objavijo v tisku in v najvažnejših radijskih oddajah postajah. Te izjave tvorijo potem podlago za govore raznih volilnih kampanji udeleženi kandidati, o njih razpravljajo na javnih zborovanjih in volilnih shodih in razširijo besedilo po brošurah in letakih. Tako je bilo tudi pri sedanjih volitvah.

Volitve so pokazale, da se je ameriški narod odločil za demokrate. Da seznanimo tudi naše čitatelje s programom demokratske stranke, ki bo sedaj zopet štiri leta imela svojega predsednika in glavno besedo, podajamo njene programske izjave v najvažnejših točkah.

Zunanja politika

Demokratska stranka se obvezuje nuditi vso podporo Združenim narodom, se zavzeti za omejitve pravice veta in za ustanovitev mednarodne oborožene sile, ki bi podpirala ugled ZN. Izjavlja se za posojilo Združenim narodom, da bodo lahko zgradili svoj sedež na ameriškem ozemlju. Obljublja odobritev potrebne denarja za udeležbo Združenih držav pri načrtu za evropsko obnovo in predvidno upravo tega denarja. Izreka se za vojaško silo, ki lahko primerno ščiti življensko korist države in jamči za njeno varnost v primeru napada. Obvezuje se za zopetno uveljavljanje programa medsebojnih trgovinskih sporazumov, kot je bilo sklenjeno leta 1943.

Zavzema se za takojšnje povišanje Havajske unije in Alaske na stopnjo držav; prebivalstvo Portorika naj odloči samo o obliki svoje vlade in o svojih odnošajih do Združenih držav; Deviškim otokom, Guam in Samoa otokom naj se da čim večjo upravno avtonomijo.

Atomska energija

Demokratska stranka se izjavlja za načelo nadzorstva, ki naj ga izvajajo civilne osebe neodvisno od političnih strank.

Palestina

Stranka je za popolno priznanje države Izrael in odobrava meje, ki jih določa sklep Združenih narodov z dne 2. novembra 1947. Obljublja vladi Izraela gospodar-

povezanost med obema narodoma. Pričela so se tudi pogajanja o reparacijah, ki jih je Italija dolžna plačati Grčiji v znesku 105.000.000 dolarjev.

Ob tej priliki je Tsaldaris obljubil, da bo v priznanje te pogodbe zaprosil grško vlado, naj oprostí onih 20 Italijanov, ki so zaprti v Grčiji zaradi prestopkov med vojno.

Drobne novice

Dr. Juan Bramuglia, argentinski zunanji minister in poslevoedeči predsednik Varnostnega sveta je ob koncu tedna prispel v London kot petdnevni gost britanske vlade.

*

Kriminalno sodišče v Berlinu je obsojilo 63 letno Salomo Marg, ki je izdala nemški tajni policiji vodilnega člana atentata na Hitlerja v juliju 1944, na 15 let težkega dela.

*

Iz Neaplja poročajo, da je bilo 25 oseb ubitih, ko se je odtrgala skalnata stena vulkanske gorovja Possilipo.

*

30.000 novih beguncev, večinoma iz Vzhodne Evrope je od poletja dalje prispelo v begunska taborišča v Italiji, Avstriji in Nemčiji. To je sporočila mednarodna begunska organizacija. Begunci so po večini Poljaki, Jugoslovani, Čehoslovaki in Ukrajinci, bodo ostali po teh taboriščih, dokler se ne bodo izselili ali vrnili nazaj.

Komunizem

Obsoja komunizem in vsako drugo obliko totalitarnega režima ter njihovo uničevalno delovanje, tako v domovini, kakor tudi v tujini. Obvezuje se obtožiti in zasledovati v smislu zakona vsako podtalno delovanje. Stranka obljublja energično izvajanje in ojačevanje zakonov proti podtalnemu delovanju, pri čemer pa se mora vedno spoštovati svoboda posameznika, svoboda tiska in besede ter pravica do vsakega dovoljenega političnega udejstvovanja, kar je vse zajamčeno že v ustavi.

Delo

Demokratska stranka, ki je za ukinitvev Taft-Hartleyevega zakona, zahteva, da se najmanjši zaslužek poviša od 40 na 75 centov na uro.

Socijalno skrbstvo

Stranka je za povišanje starostnih pokojnin za najmanj 50 odst. in za znižanje starostne meje za žene od 65 na 60 let. Želi razširiti koristi te pokojnine tudi na tiste kategorije delavcev, ki jih sedaj še niso deležni. Uvesti hoče zdravstveni program na državni podlagi.

Gradnje

Demokratska stranka bo izdelala glede gradbene delavnosti izčrpane ukrepe, med katerimi morajo biti mere za sanacijo stanovanj revnih in načrti za gradnjo hiš z nizko najemnino, katere naj gradijo z zveznim denarjem po krajevnih ustanovah.

Nadalje se demokratska stranka obvezuje, da podvzame vse potrebno za ohranitev sedanjega blagostanja poljedelcev in zagamčiti se boljše življensko raven ter braniti male poljedelske obrate. Uvesti oziroma ohraniti hoče prožni sistem cen, ki drži dohodke na višini proizvodnih stroškov, izvesti več izboljšanj zemlje, izboljšati način razdeljevanja, stalnost na izvoznih tržiščih, izvesti večjo elektrifikacijo, ukiniti davke in pristojbine na margarino in podpirati pobude zadružništva.

Demokratska stranka zahteva od kongresa podporo za vse ukrepe, ki naj jamčijo rasnim in verskim manjšinam polno in enako udeležbo pri političnem življenju, enako možnost zaposlitve, osebno varnost in enakopravnost v javnih službah.

Na podlagi tega programa je torej ameriški narod izvolil Trumanu kot zastopnika demokratov. Na izbiri pa je imel nič manj kot enajst kandidatov, ki so jih stavile: republikanska stranka, progresivna ali takozvana »tretja stranka«, stranka za pravice zveznih držav, socialistična stranka, socialističnolaburistična stranka, stranka »Greenback«, prohibicionistična stranka, vegetarianska stranka, delavsko socialistična in krščansko nacionalna stranka. Vsi ti kandidati so dobili vsak po nekaj tisoč glasov, toda v primeru glasovi, ki sta jih dobila kandidata obeh največjih strank, demokratske in republikanske, so enaki ničli.

Poljska pred odločitvijo

„Odcepitev“ Gomulke

Kdaj je postal Gomulka pomemben za javnost? Kdaj je nastal spor med Gomulko in drugimi komunističnimi voditelji? Spor je prikipel do vrhunca pri plenarni seji Centralnega komiteja meseca junija, ko je Gomulka, ki je bil takrat generalni tajnik poljske partije, imel govor o »zgodovinskih izročilih poljskega delovnega pokreta«. Po tem govoru so ga ostro grajali ostali voditelji partij — podprli so ga samo štirje člani Centralnega komiteja — in posledica je bila njegova odstopitev s tega mesta. Toda njegova odstopitev z mesta partijskega voditelja ni bila takoj sprejeta in njegova miselnost je bila še enkrat podvržena preizkušnji, ko so mu namreč dejali, da bi šel v Bukarešto k znamenitemu zborovanju Kominforma, pri katerem so obtožili voditelje Jugoslavije. Gomulka pa je odklonil, kakor je pozneje odklonil, da bi podpisal odobritev kominformove resolucije, ki ga je sestavila poljska komunistična partija.

Med ostalim grajanjem Gomulkovih političnih nazorov je bil očitek, češ da je bil vedno od leta 1944 vse preveč toleranten napram »buržujskim elementom« v nekomunističnih strankah, da je simpatiziral z Mikolajczykom in da je bil naklonjen demokratskim socialistom. Kar pa je bilo najhujše, je bil, kakor pri Titu, očitek, da želi pretvoriti komunistično partijo v »Ljudsko fronto«. Tudi so ga obtoževali, da noče priznati »pomembne sile mednarodne solidarnosti delavskega razreda« in da se oddaljuje od Sovjetske zveze, ta oddaljitve pa bi lahko oslabil mednarodni položaj Poljske.

Čeprav je po vsem tem Gomulka ostal državni podpredsednik, bo njegov vpliv med stranko le majhen in težko bo obdržal pokroviteljstvo nad mlajšimi člani stranke. Velik mož je postal nekdanji rudar v rudniku Dombowa in po osvoboditvi guverner Zgornje Šlezije, general Zawadzki. On si je pridobil velike zasluge pri obnovi premogovne industrije. Gospod Berman je prava desna roka gospoda Modzelewskija, ki ima svoje mesto v zunanjem ministrstvu. Modzelewski je trdoglav, v Moskvi izvežban marksist in z gospodom Bierutom ideološki šef poljske komunistične partije.

Za časa spora z Gomulko so stalno spominjali na Jugoslavijo. Na Češkoslovaškem se vendarle opaža doberšen del naklonjenosti jugoslovanskemu narodu. Jugoslavija je čehom postala nekakšen simbol tega, »kar bi bili sami lahko storili, toda niso imeli poguma«... Varšavi pa se zdi, da je Beograd zelo, zelo daleč; tisk le redkokdaj napiše kakšne vrstice o Jugoslaviji. Poljaki se čestokrat na pol šalijo, češ, »tam doli ob Jadranskem morju si Jugoslavlani lahko privoščijo to razkošje klubovanja Moskvi, toda mi smo mnogo preblizu našim ruskim prijateljem...« — Le malo jih je, ki bi se navduševali nad Jugoslavijo, ki po njihovem mnenju predstavlja nov nemiren element v svetovnem položaju. Pač pa Poljaki menijo, da »Jugoslavlani niso dovolj resen narod«. Če bi bila Jugoslavija še več napravila in izgradila v povojnem času, bi

to vsekakor vplivalo na Poljake. Res je, da je Jugoslavija mnogo napravila. Toda Poljska je v tem oziru upravičena gledati zviška na Jugoslavijo.

Danes Poljska gospodarsko bolj napreduje kakor kdajkoli. Letina je obrodila kakor leta 1938. Narod je dobrovoljen in zaupa bodočnosti. Živilskih potrebščin je v izobilju. Ljudje po poljskih mestih so lepše oblečeni, kakor v katerikoli drugi deželi, kjer se je vgnezdil komunizem.

Prosta hrana za rudarje

Vtisi britanskih odposlancev o rudarstvu v Jugoslaviji

Rudarji v Jugoslaviji delajo po šest dni na teden, delovni čas je po osem ur v vsaki izmeni. Britanska delegacija, ki je obiskala jugoslovanske rudnike, je »odprla oči«, ko je videla kakšen prednostni položaj imajo tam rudarski delavci.

To delegacijo je odposlala Narodna zveza rudarskih delavcev na povabilo Centralnega odbora Zveze jugoslovanskih rudarjev.

Delegati so poročali, da je presenetljivo, s kakšno vidno pozornostjo in vncemo opravljajo rudarji svoje težavno delo. Ob strani stoje morda samo delavci, ki imajo zemljo, katero morajo obdelovati preko leta.

Poročilo so podpisali trije delegati. Četrty, komunist, je odklonil podpis, morda celo na opombo Kominforma?!

Obravnavajoč rudarske mezde, pravi poročilo, da dobivajo rudarji še posebne doklade, ki naj bi jih vzpodbujale k polnem delovanju. Podzemeljski delavci prejemaajo od tri do deset odstotkov višje mezde kakor nadzemski delavci, povrh pa imajo še prosto hrano.

Rudarji dobivajo tudi brezplačno premog za kurjavo (čeprav v tej deželi, bogati na lesu, kaj malo kurijo v domačih gospodinjstvih s premogom) in brezplačno stanovanje. Najboljši delavci ali udarniki imajo najboljša stanovanja na razpolago.

Še vedno so zaposlene žene in dekleta pod zemljo. Toda predvideno je, da jih bodo po končanem letošnjem letu osvobodili podzemске službe.

Delovni minister je izdal naredbo za posebno plačilo takšnim delavcem, ki bodo dvignili svojo proizvodnjo nad predpisano normo. Toda obenem veljajo tudi odredbe, da se delavcu v slučaju, če je bilo malo storjenega vsled njegove malomarnosti ali zamude, zniža mezza za 20 odstotkov za čas, ko ni bil dosegel predpisane ravni.

Če je delo prekinjeno, toda ne po krivdi delavcev, tedaj prejemaajo 70 odstotkov svojih rednih mezd, izplačanih za 80 delovnih ur mesečno.

Predvidene so tudi posebne doklade za delo, ki se mora vršiti pod posebno težkimi in nevarnimi okoliščinami. Tudi so predvidene olajšave za spretne delavce, ki morajo bivati po barakah in taboriščih proč od svojih družin.

V posebnih slučajih so dovoljene tudi

Vlada pa je vse prej kakor priljubljena med narodom. Izgleda, da gre vlada svojo pot, a narod svojo, a vseeno se vse nekam dobro končuje. Poljsko preprosto ljudstvo pravi, da je življenje teklo dalje pod Pil-sudskim in da ni nobenega vzroka, da ne bi sedaj potekalo pod Bierutom. Ti preprosti nazori pravijo, da je za življenje važno, »da le gre dalje«, a ustroj tega življenja ima vlada v rokah. Dvomljivo pa je, da bi se Poljska i kdaj popolnoma vrgla v objem Rusije, kajti Poljaki so vedno živeli na višji kulturni in gospodarski ravni in življenjski položaj je tam boljši kakor v Rusiji, vključno temu, da je bila Poljska v zadnji svetovni vojni strahovito razdejana.

A. W.

Kdo bo Stalinov naslednik?

Ozračje težav v sovjetskem svetu

Znana ameriška novinarka, Dorothy Thompson, objavlja v »Washington Post« članek, v katerem razmotriva o dejstvu, da kažejo dogodki v satelitskih državah Sovjetske zveze, da se Sovjeti ne morejo znebiti na tiste, ki so jih sami dvignili na oblast.

Na Poljskem in v vseh drugih državah Vzhodne Evrope bi se tisti, ki so pred par meseci stopili v komunistično stranko in mislili, da so s tem napravili prav dobro in nenevarno kupčijo, danes zelo radi odrekli takrat zadobljenemu jamstvu, pač zaradi čistk, ki jih zdaj izvajajo med člani stranke.

Po vsej Vzhodni Evropi vlada isto vzdušje terorja, ki je ležalo nad Rusijo v času velike čistke leta 1937. Razen tega je povsod čutiti spor, ki je nastal med Titovim komunizmom in komunizmom Kominforma. Ta spor je postavil Moskvi zveste komuniste proti Titovim zahtevam po priključitvi ozemelj, ki jih ta zahteva. Komunistično gibanje je sedaj zapleteno zaradi tega v notranji boj.

Med tem pa se v Sovjetski zvezi nedvomno razvija vedno večji boj za nasledstvo Stalina. Nedvomno je bil general Zdanov, ki so ga smatrali za najverjetnejšega naslednika Stalina, žrtve svojih tekmecev vključno vsem pohvalnim posmrtnicam, ki so mu jih izrekli. Spomniti se moramo samo enakih posmrtnic, v katerih so slavili Jana Masaryka ob njegovi krsti krivci njegove smrti sami.

V Sovjetski zvezi pač ni nikogar, ki bi lahko po smrti Stalina tega popolnoma nadomestil. Stalin je bil dejansko genijalni tajnik komunistične stranke. To mesto je odložil, obdržal pa je poveljstvo nad obojenimi silami in prevzel mesto ministrskega predsednika. Izgleda, da Stalin nima kot predsednik vlade nobenega drugega naslednika kakor zunanega ministra Molotova. Kdo drugi pa bi lahko prevzel to mesto? Gotovo ne Berija, ki je načelnik tajne policije in človek z zgolj organizatoričnimi sposobnostmi. Pa tudi ne Malenkov, ki vodi Kominform. Možno je, da celo Tito misli na to mesto, kar bi pač lahko bil eden od razlogov za čistke. Gotovo ne more postati Stalinov naslednik tudi noben vojak, ker bi tega ne trpel politbiro. Kakor vse kaže, bodo razdeljene po Stalinovi smrti vse njegove funkcije med več mož. Ker se pa v sistemu, kot je sovjetski, nič ne more zanešati na druge popolnoma, bo moral Molotov prav od blizu nadzorovati Berijo in njegovo policijo, kar pa mu bo uspelo samo s podporo vojske. Toda verjetno bo hotela imeti tudi ta svojo besedo v trenutku izbire.

Dejansko živi v vsem sovjetskem svetu zdaj zatirano in nezadovoljno prebivalstvo ter razočarani in prestrašeni komunisti. Proti enim kakor tudi proti drugim postopajo nečloveško. Simbol teh nečloveških dejanj pa je zapor Berlina, ki jo izvajajo istočasno z odstranjenjem mnogih nemških komunistov, ostali pa živijo v stalnem strahu pred odstranitvijo.

Prvi razkol v svetovnem komunizmu

Kako je padel Trocki

(Nadaljevanje)

Padeč Trockega je nedvomno pomenil še vse do danes najvažnejši dogodek v »hiši« komunizma. — V prejšnji številki »Kronike« smo objavili članek, ki ga je bil po dolgih letih molčanja napisal nekdanji ugledni komunist Murphy, član Internacionalne in prepričan pristaš komunistične ideologije. Praksa ga je pa potem privedla do tega, da je bil »hladno« likvidiran. Trocki je bil »drugi največji« v Leninovi stranki. Po seji, na katero je bil prišel samozavešno kot najuglednejši komunist, se je vrnil kot izobčenec, mož, ki mu je smrt stala za petami...

In kako je torej prišlo do odločilnega dogodka? Z odra sem govoril, da je prišel čas odločitve. Notranjega boja v meni ni bilo več. Šlo je za vodstvo in nadzorstvo nad celokupno Internacionalno. Rekel sem torej:

»Jaz vsled tega predlagam, da tovariša Trockega ne priznamo več kot člana komunistične Internacionalne...«

Za hip je nastala mučna tišina. Nato so pričeli glasovati. Dva glasova sta bila proti mojemu predlogu. V teku nekaj minut je bilo vse končano. Trocki je bil po moji

inicijativi izključen iz Internacionalne. Če bi bil tedaj jaz le malo slutil, kaj bo sledilo... Trocki je odšel iz dvorane z dvignjeno glavo. Bil je zapleten v zarotniško gibanje, da bi vrgel Stalina, toda medtem je bil nenadoma izključen. Tudi moja usoda je kmalu postala zanimiva. Pota komunizma so raznolika in skrivnostna.

Prizorišče se je preselilo v Anglijo. Bilo je leta 1931. Bil sem londonski predstavnik »Pravde«, še vedno član Internacionalne in izvršnega odbora komunistične partije Velike Britanije. Komunistična stranka je dobila na volitvah 75.000 glasov, a laburistična stranka 6.500.000.

Nekaj časa sem vse poskušal, da bi pomogel k omilitvi brezposelnosti. Bila je vsekakor nevarna naloga. Ognjevitvo sem se zavzemal za to, da bi Velika Britanija dovolila Rusiji posojilo, s katerim bi kupila stroje, katere bi naši kovinarski delavci z lahkoto izdelali. S tem sem hotel tudi lastni deželi pripomoči do blagostanja. Toda moj predlog je naletel na mnoge zapreke.

Marca meseca leta 1932 pa sem prejel pismo predsednika komunistične stranke gospoda Pollita:

»Mi ne moremo predložiti vprašanja kredita za Sovjetsko zvezo kot konkreten partijski predlog, ker bi se s tem znašli v položaju, da prinašamo načrt za rešitev krize britanskega kapitalizma.«

Tako so milijoni ostali še vnaprej brezposelni zaradi linije komunistične partije.

Preneumno? — Meni se vsaj tako zdi. Kar je sledilo, sicer ni sličilo proceduri ob Trockijevi izključitvi. Toda jaz nisem bil izključen, niti nisem odstopil. Samo leđeno sem bil obveščen, da ne morem odstopiti brez dovoljenja. To je pomenilo isto, kot da moram biti izključen iz članstva Internacionalne. Nikdar več nisem sedel ob visokih ruskih mizah. Moji dnevi v sovjetski zgodovini so se stekli...

Samo 100 let je preteklo, odkar je bil objavljen Marksov komunistični manifest in v tem času je komunizem razpredel svoj nauk preko Azije in polovice Evrope. V tem času je padel Trocki in še mnogo drugih. V tem času sem se ločil tudi jaz in Titovo vprašanje je postalo eno najzanimivejših.

V čem je Tito prekršil manifest, ostaja v mraku. Ali je šel predaleč, ko je hotel izvesti svoj načrt o balkanski federaciji? Ali je nameraval gigantsko dvigniti industrializacijo Jugoslavije? Ali je pretiraval z nacionalizmom, kar Sovjetom spet ni bilo po godu? Težko je odgovoriti na vsa ta vprašanja. Samo ena stvar je jasna v vsem tem vrvenju. Internacionalna ni razpadla, ko je Trocki padel. Tudi Kominform ne bo radi Tita. Poznal sem dolga leta Sovjete in mednarodno komunistično organizacijo. V njihovi naravi je, da uspevajo na notranjih konfliktih. To je lahko znamenje njih moči kakor tudi slabosti.

*

Mož, ki je napisal ta članek, je bil nekdanji osebni prijatelj vseh starih boljševikov.

Sedaj živi mirno v neki vili v zapadnem delu Londona.

Kot meteor se je Trocki vzpel in padel. Bil je prvi ljudski vojni komisar. Prvi, ki je organiziral in nadzoroval rdečo armado. On je sklenil mir z Nemci v Brest-Litovsku ter organiziral revolucionarne sile za protidarec belim armadam. Bil je ljudski voditelj, drugi za Leninom. Toda še pred Leninovo smrtjo se je razvil boj za nasledstvo med Trockim in Stalinom. Izid je znan. Moral je v pregnanstvo. Na skrivaj je pristal v Marseillu. Po njegovi izključitvi so vodili zarotniško gibanje proti njemu. Iskal je po vsem svetu zatočišča. Bežal iz ene države v drugo. Njegove pristaše, ki so ostali v Rusiji, so kaznovali v raznih očiščevalnih procesih.

Trocki se je s svojo soprogo končno naselil v Mehiki. Njegova žena je bila njegov večni in zvesti spremljevalec. Trocki se je vrgel v branje knjig. Ves se jim je posvetil in v njih je iskal utehe v pregnanstvu.

Nato je prišlo do prvega atentata, ki se je ponesrečil. Bombo so vrgli v njegovo hišo, a ga ni ranila in umaknil se je nekoč drugi brzostrelki, ki je bila naperjena v njegovo študijsko sobo.

Toda 21. avgusta 1940. ga je doletela usoda, katere se je tako bal in pol sveta prebežal, hoteč se ji izogniti. Štirinajst let po njegovi izključitvi ga je na videz povsem nesumljiv človek umoril v njegovem stanovanju v Mexico City.

(Konec.)

LEV FLORIJA:

Najlepši dan mojega življenja

»Naslednje žrebanje bo v Innsbrucku v sredo 13. aprila.«

Ugasnil sem radio aparat. Nezanimivo! Nikdar še nisem igral, pa tudi nikdar ne bom. Neumnost — loterija. Kako le more izobražen človek... ne, nikakor ne! To je za stare ženske, ki nimajo drugih skrbi kot loterijo, sanjske bukve in opravljanje. Celo svoji ženi bi odločno povedal, kar ji gre, če bi mi prihajala s takimi rečmi. Prvič je loterija nemoralna sama po sebi, ker imaš namen obogateti s prihranjenimi groši drugih; drugič pa, ker je ta denar vnaprej izgubljen. Toda moja žena dobro ve za moje stališče in tega ne bi nikdar storila.

Zato sem šel samozavestno in ponosno drugi dan mimo loterijske posredovalnice. »Hm,« sem si dejal, da se še vedno najdejo ljudje, ki jim ni nikakor žal denarja, če že ne mislijo na moralo. V življenju moramo vendar stremeti za višjimi cilji, ne pa neprestano misliti na denar.

»Možek,« mi je dejala žena naslednjega dne zjutraj — bila je sreda, »če do današnjega večera ne plačamo računa za elektriko, nam jo odščitnejo.«

»Ja, kako pa vendar,« sem rekel. »Trenotno nimam prav nobenega denarja, saj vendar veš, da morava s temi dvajsetimi šilingi, ki jih še imam, shajati do konca tega meseca; in v ostalem, ali mi nisi mogla povedati tega včeraj zvečer, morda bi se še dalo kaj napraviti, tako pa sedaj v naglici... Na svidenje, osem bo ura, poljubček...«

Ko sem prišel v mesto, prav blizu kolo-dvora, se mi je nasmejala sreča. Že ko sem šel mimo loterijske posredovalnice, sem se spomnil, da moram pogledati še v izložbo k mesarju, da bom ženi zvečer povedal, kaj bi lahko imeli za večerjo, če bi imeli, no ja, denar. No in tedaj je mimo loterijske prodajalnice privozil — sreča mi je bila že od vsega začetka naklonjena — velik avtomobil s številko 7.

Zanimivo, sem si mislil. Sedem je vendar moja srečna številka; in ko sem se ozrl za vozilom, ki je pravkar izginjalo za vogalom, sem zagledal na njega zadnji strani številke 23-43-51.

Iznenada sem imel nek izreden občutek. Prešinilo me je po vsem telesu. Nikakor nisem praznovoveren, vendar pa sem imel samo eno misel: to so številke, ki bodo danes popoldne izžrebane.

Toda pameten mož se ne podaja v negotovost. Ne, tako lahko se pa spet ne dam ujeti. Jaz hočem dokazov in spet dokazov. Kajti pomisliti moram, da je to moj zadnji denar in da bi tega izdal za tako tvegano stvar, ne, in nikdar ne.

Tedaj, poslušajte, se je zgodilo ono čudno. Mimo je pripeljal osebni voz s številko 23. »Saj to sta vendar prvi dve številki onega velikega avtomobila,« sem si dejal, »če to ni mig usode? To ni več igrača, tu ima usoda svoje prste vmes...«

In tem ne moreš uiti..., kajti če sem še vedno okleval, mi je pomagala dobrotna boginja sreče, Fortuna, blagoslovljeno bodi njeno ime, premostiti enega najtežjih trenutkov mojega življenja. Voz, ki je napredoval pravkar privozil mimo, je nosil številke 43-51!!!

Ah, kako so vendar bogovi dobrotni ti-stemu, komur so naklonjeni. Postal sem bled od razburjenja in noge so se mi zaisibile.

Ne! Sedaj ni nobenega dvoma več; sedaj lahko poskusim svojo veliko srečo. Sedaj lahko prevzamem odgovornost pred vestjo in ženo za ta svoj poizkus. Vso in celo. Seveda imam še vedno predsodke proti loteriji, vendar pa ne v tem primeru, ko je stvar, lahko bi rekel, črno na belem dokazana.

»Heureka, heureka; samo jaz imam pravilno rešitev...« Moje misli so triumfirale.

Obenem pa me je tam v dnu srca zgrabil občutek sočutja za vseh tistih tisoč ljudi, ki so že danes in včeraj polnili mali prostor posredovalnice, obloženi s številkami, ki bi po sanjskih knjigah morale biti pravilne.

»Ah, vi nesrečneži, uvidite vendar, da ste bili prevarani od vaših razlagovalcev sanj.« Najrajši bi povedal to vsakomur posebej; ne, bolje bi bilo povedati to vsem naenkrat.

Nato pa sem si zopet mislil: saj vendar vsi ne morejo biti izžrebani, saj je to vendar nemogoče in bi koncem koncev morda lahko povzročilo še razpad države. Prav je tako, za njihovo neprevidnost naj bodo kaznovani. Kako le morejo, meni nič, tebi nič postaviti na neko številko, brez vsch jemstev. Čudno, čudno da se ljudje niso ničesar naučili v življenju, čeprav so vendar imeli že toliko prilike. Da, prav je; kaznovani naj bodo za svojo lakovernost.

Moj primer, seveda, to je nekaj povsem drugega. Neopravičljiva neumnost bi bila,

če ne bi stavil vseh dvajset šilingov, kajti taka prilika je v svoji redkosti najbrže samo enkratna.

Ah, zakaj le se nisem že kdaj prej odločil za loterijo, ker prav gotovo imam v sebi to posebno lastnost, vplivati na pot svoje sreče na kar najmočnejši način. Morda tičijo v meni celo prav posebne, tajnstvene moči...

Kako smešna in plehka je v tem veličastnem trenutku grožnja, da nam bodo odklopili elektriko. Toda, seveda..., saj oni ne morejo slutiti mojega odkritja...

Začel sem uvidevati, da je loterija popolnoma upravičena do svojega obstoja. Dar božji, pravzaprav sredstvo, tudi revnim ljudem pomagati na noge.

»Stavim na številke 7.23.43.51 dvajset šilingov.« Samozavestno sem položil denar na mizo v loterijski prodajalnici.

»Samo trenutek prosim, takoj.«

Počakal sem, da je odpravil staro ženo v ponošeni obleki.

»Aha, to je častilka sanjskih bukev, ubožica, morda je vložila svoj poslednji denar. Izgubljeno! Kako je vendar neprevidna! Naj jo posvarim, naj tega vendar ne stori?« Vrgel sem pogled na njene številke: 7.32.34.15.

»Terna?« jo vpraša posredovalec.

»Da, seveda,« je rekla starka, vzela potrdilo in odšla.

»Tako, gospod, rekli ste mi 7.32.34.51?«

To kar sem občutil tedaj, to je bilo lahko samo sočutje. Saj sem vendar dovolj razločno povedal, kako le more potem tako enostavno zamenjati številke. To je nedvomno storil z namenom; on ve, da bodo moje številke izžrebane, pa mi hoče podtakniti druge, nesramnež. Predrznost! Da, takoj sem spoznal, da je izrazit zločinski tip. Ne, kako je le mogoče zaposliti take ljudi pri taki, takorekto dobrodelni ustanovi. Brezprimerna zanikrnost državne uprave. Ah ta nesrečna strankarska politika!

»Kar sem dejal, gospod,« sem rekel z glasom, ki ni dopuščal nobenega dvoma več, »je bilo 7.23.43.51, in pri tem ostanem!«

»Prosim, prosim,« je dejal spet z istim nesimpatičnim glasom, »sedem, triindvajset, triinštrideset, petnajst.«

F. J. M.:

Pastirček

Se majhnemu so Mareti umrli starši, sam pa je prišel v večjo zadrugo. Porivali in suvali so ga sem in tja.

»Zgubi se... v napotje si!«

»Zgini... kaj nastavljaš ušesa, ko starejši govore?«

Tako je bilo dan za dnem, dokler ni prišla rešitev. Stari Tadija, zadrugin svinjski pastir, je nenadoma obolel in odšel tja, odkoder ni povratka.

»Kdo nam bo zdaj pasel? Jaz... Jaz ne morem... Kje bi jaz mogel?«

»In jaz tudi ne morem...«

»To je težko, od jutra do večera.«

»Pa še po dežju in slabem vremenu...«

Samo naš sedemletni Mareta molči ko mutast. Dobro je vedel, da so to samo izgovori. Njegovi vrstniki pač raje pohajajo in se potikajo kdo ve kje, kakor pa da bi pasli živino. A če bi to pred zadrugo povedal — to bi vpili nanj in ga grdili! Vsi bi planili, da ni res in imel bi le še nove sovražnike. Zato — jezik za zobe.

V teh mislih ga prekine zadrugarjev glas:

»No, kaj bo z živino?! Kdo jo bo pasel!«

Stara pesem se je ponovila. Vsak se je izgovarjal po svoje. Ko je neki deček rekel, da bi rad, a da bo moral v šolo, se je gazda namrgodil.

»Prav praviš... viš na to nisem niti mislil.«

Hotel je že oditi, ko se mu je pogled nenadoma ustavil na Mareti. Sočutno in vprašujoč ga je pogledal. Mareta se zdrzne. To je bilo prvi pot po smrti njegovih staršev, da ga je hišni gospodar, starešina zadruga, pogledal z nekim zanimanjem in mu posvetil posebno pozornost. Mareto je ta pogled dirnil; zdel se mu je nekaj velikega, nekaj, kar ga je napolnilo s prijetnim čustvom.

»In ti, Mareta?!«

»Jaz... jaz... dragi oče... jaz bom.«

»Ti-i?!«

»Bom... jaz bom.«

Stari Djuka Perošev se sladko nasmeje. Glej tega otroka! Pa ravno ta, ko njeni niti misli niso. Ta, ki ga itak vsi v hiši gledamo postrani, kakor nepotrebno bitje... In bilo mu je žal, da je bil tudi sam večkrat krivično osoren nasproti majhnemu Mareti: a glej, ravno ta hoče doprinesiti za zadrugo največjo žrtev. Pobožal ga je po licu in ga skušal opogumiti.

Ta dan je bilo za Mareto veselja na pretek. Še danes mu ne gre v glavo, kaj vse

»Ne,« sem zavpil, »enainpetdeset!«

»No, torej tu je potrdilo.«

Bil je dan brez skrbi. Čeprav tega sicer nikoli nisem storil, sem si ta dan izposodil dvesto šilingov od svojega prijatelja. »Seveda jih dobiš jutri nazaj.« Kako so vendar ljudje malenkostni! Toda, vse to je opravičljivo. Saj vendar nihče ne pozna moje skrivnosti.

Povabil sem ga na kosilo v najboljši hotel.

On si tega itak ne more privoščiti, samo ob sebi umevno, uboga para. In oženjen je tudi še povrh. S svojo borno plačo mora izhajati prav do konca meseca. Tudi on naj ima vsaj enkrat nekaj od življenja.

»Čuj, dal sem zaviti nekaj koščkov torte za tvojo ženko, pa tudi steklenko rilinga ji poneseš s seboj.«

»Ja, pa vendar nisi zadel glavnega dobitka?«

»Ne, tega sicer še ne...«

Toliko da se nisem izdal. Ne, ne smem in ne morem mu povedati tega, kajti tudi najboljši prijatelj ima lahko svoje slabe trenutke, v katerih izbruhne nevoščljivost. Bolje bo, da ga pustim tavati v negotovosti. Le naj ga grize radovednost, le naj...

Račun za kosilo s šampanjcem in tako odlično postrežbo in ostalim je bil pravzaprav neznamen. Saj je to najboljši hotel. Znašal je z napitnino natančno »samo« 180 šilingov. Vtaknil sem preostalih 20 šilingov v žep, prijatelj je vzel paketič in steklenko in šla sva.

Bil je najlepši dan mojega življenja.

Mimogrede sem skočil še brž v pisarno, obesil pred vrata napis »Danes ni uradnih ur«, se poslovil od prijatelja in se odpeljal domov.

Le z največjo muko in samozatajevanjem sem pričakal poročila ob peti uri. Ob takih prilikah se pokaže vsa veličina moža. Hodil sem sem in tja, gori in doli, notri in ven.

To je bil največji dan mojega življenja. Pet. Poročila.

— — — — —

»Ob koncu objavljamo številke, ki so bile izžrebane na današnjem žrebanju v Innsbrucku: sedem, dvajsettri, štridesettri,

oprostiti, tridesetštiri, petnajst, trideset-dva.«

Mislil, da je žena opazila, da sem nena-doma postal bled. »Ali ti ni dobro možek, ves si bled. Spet si delaš skr...«

»Prav imaš mamica, saj ni nič, samo na to mislim, da si bomo morali neke izposoditi denar. Spomnil sem se na račun, saj veš, elektrika. Tu imaš zadnjih dvajset šilingov in plačaj račun.«

»Rekla sem ti, da si delaš preveč skrbi, možek,« mi je dejala pokroviteljsko, da me je skoro spravila v obup.

»... poslušaj, nekaj ti moram povedati: tako čudne sanje sem imela v nedeljo ponoči, sedaj ti lahko povem, saj se ne boš jezil. Sanjalo se mi je namreč, da si ti stal v loterijo...«

»No, in kaj potem, zakaj me dražiš s takimi nemogočimi stvarmi?«

»Stavil si na številko sedem, triindvajset in štirinštrideset in izgubil.«

»Kako le se ti more kaj takega sanjati?«

»Sanjalo se mi pač je in jaz sem na te številke stavila. Dobila sem.«

Zameglilo se mi je in kot v polsnu sem še slišal: »Jutri zjutraj vzameš potrdilo s seboj in od dobljene vsote si lahko odbršiš dvesto šilingov za tvoj god...«

ZGodbica iz BERLINA:

Govori resnico — toda ne v javnosti!

Po eni izmed takih »navdušenih« manjfestacij, ki jih prireja Sovjetom naklonjena enotna socialistična stranka (SED) v Berlinu, je skupina strankinih članov, ki jih je kar žejalo po prepiru, koračila proti postaji podzemne železnice na Potsdamskem trgu.

»Če je res tako dobro v Sovjetski zvezi — jih je vprašal eden čakajočih — zakaj ne greste tja? Moj sin je bil ujetnik v Sovjetski zvezi; ta bi Vam lahko povedal marsikaj, kar pa ni čisto tako, kot Vi pravite.«

»To je sramotitev zasedbene sile — je vzklilil ves ogorčen eden »tovarišev« — skočite po policijo!«

»Bežite, bežite, prav gotovo je v naši demokraciji Nemčiji še možno govoriti resnico« je odvrnil nedolžno naš mož.

»Toda ne v javnosti« je bevsknil drug »tovariš«, ko so se gledalci zarežali ob besedah našega moža.

»Drži jezik za zobmi!« — ga je nahrulil eden njegovih spremljevalcev. »Če bi te zdajle slišal kakšen član »Tagesspiegel« (ki je list, ki izhaja v ameriškem delu Berlina) ali pa »Telegrafa« (ki je list iz britanskega dela), pa bi bil spet hudič!«

In v resnici je bilo tako. Ta zgodnica je bila objavljena nekaj dni kasneje v »Telegrafu«.

Sestorica v pretepu

(RESNIČNI DOGODEK)

Pretep se je pričel opolnoči, ko so jih pometali iz krčm, delavca Karla iz prve, družbo peterih akademikov pa iz druge. Ko so trčili skupaj, je beseda dala besedo in politiziranje se je pričelo na debelo.

»Kaj, vi boste mene, smrčkovi? V posteljo!« je hrulil Karel akademsko izobražene. Ti pa so mu vračali milo za drago:

»S poti, baraba! Ne veš, kdo smo mi? Sami višji uradniki!«

V besednem boju bi Karel kmalu podlel. Odločil se je za krepkejšo argumente. Sleknil je suknjo, jo obesil na plot, zavihal rokave in se zadril: »Pa se dajmo, smrčkovi!«

Razvil se je prav srčan pretep. Široka Karlova dlan je velikodušno delila klofute vsem petim študentom, ki mu kar niso mogli priti blizu. »No, imate zdaj dosti, hočem še kaj navreči?« je zmagovito vprašal Karel. Odvihal je rokave in hotel obleči suknjo. Ta pa, kot bi se udrta v zemljo. Ni je bilo nikjer.

»Falotje, kdo mi je ukradel suknjo?«

»Kaj, mi tatovi?« so se znova ojunčili akademiki. »Saj je še imel nisi! Glej ga, pijan je.«

Pa so se le zmenili in skoro v prijateljskem tonu dogovorili, da gredo na stražnico, naj ta odloči, kdo je ukradel suknjo. Vseh šest je res odšlo, kot šest bratov, na stražnico.

Tu so se še nekaj prerekali, končno pa je le postalo vsem jasno, da od prisotnih ni nihče ukradel suknje. Moral je biti to nekdo sedmi, ki je prišel med pretepom mimo, snel suknjo in se ni več zmenil za prizor, ki so mu nudili vsi v svoje »ročno« delo zaverovani pretepači.

Na stražnici so sicer vzeli tatvino na znanje, zraven pa z obžalovanjem zapisali tudi njihova imena ter jih — ovdili radi nedostojnega vedenja na cesti. Tako so imeli vsi dobiček: študentje bunke in klofute, Karel je bil ob suknjo, vseh šest pa je moralo plačati še policijsko kazen. Dobriček je imela tudi policija, ki je dobila denar, najbolj pa se menda smeje neznan tat, ki je prišel na tako lahek način do lepe suknje.

Za naše gospodarje

Ravnanje s hlevskim gnojem

Hlevski gnoj je najdragocenejši pridelek kmečkega gospodarstva. Zato ni čudno, če se toliko strokovnjakov in praktičnih gospodarjev peča z vprašanjem, kako najbolje ohraniti njegovo hranilno vrednost. Načini ravnanja z gnojem so prav različni in so se tekom let stalno izboljševali, dokler nismo dospeli do takozvanega »zlahtnega gnoja«, ki je po današnjem naziranju najbolj učinkovit. Naprava takega gnoja pa zahteva posebno drage zgradbe, ki jih navadno kmečko gospodarstvo ne premore. Zato je bilo treba najti način, ki ga brez posebnih priprav in izdatkov zmore vsaka kmetija, pa vendar da visoko vreden gnoj.

Umno gnojno gospodarstvo si je stavilo za cilj, ohraniti v gnoju njegovo gnojilno vrednost v obliki dragocenega dušika, fosfornih in apnenih hranil, ter pospeševati razkrajanje sestavin gnoja v hranilne snovi, zlasti beljakovin v amonijak in solitrno kislino ter drugih svojih v fosforne, apnene in kalijeve soli. Kdor v največji meri doseže ta cilj, ta si pridobi najboljši gnoj.

V ta namen je pri ravnanju s hlevskim gnojem bilo nekaj postavljenih načel: »Razgrni ga vsak dan po gnojišču, stlači ga in ohrani vlažnega!« Danes pa smatramo tako postopanje že za zastarelo in neprimerno, ker ostane gnoj preveč časa razgrnjen in dostopen zraku, ker se ne da dovolj trdno stlačiti in ker prihaja prepozno pod pritisk zgornjih plasti ter se radi tega prehitro razkrajja in pri tem izgublja dušik. Kako se izognemo tem pomanjkljivostim, nam pokažejo novejši načini ravnanja z gnojem.

V splošnem poznamo dva glavna načina priprave gnoja, ki se pa lahko še izpopolnita z dvema posebnima postopkoma in sicer:

1. Mlačno godenje po Henkelu, pri katerem se gnoj nalaga v četverokotne manjše kupe ali v oboje.

2. Vroče godenje po Kranzu, ki da zlahtni gnoj.

Oba načina pa se lahko še izboljša:

a) z namakanjem gnoja po Kassererju, ki je podobno švicarskemu postopku pri napravi gnojnične mešanice blata in gnojnice (Gülle);

b) s pokrivanjem gnoja z ilovico po češkem načinu.

Če premostrimo oba načina z izboljšanjem vred, opazimo, da je cilj vedno isti: zlagati gnoj na čim manjši prostor na kupe, do 3 m visoke, ohraniti ga vlažnega ter čimprej in čimbolj preprečiti dostop zraka.

1. Mlačno godenje v četverokotnih kupih

To je najbolj priprost način umnega gospodarstva z gnojem. Iz levega pride gnoj na gnojišče, kjer ga zlagamo na četverokotni prostor ne večji od 2—4 m², na manjših kmetijah tudi le 1 m². Tu ga stlačimo vsak dan, dokler ne doseže višine 2—3 metrov; tako nastane stolp gnoja. Pri manjši površini zlagamo v začetku le do polovice višine; šele ko je več takih ku-

pov postavljenih, da se medsebojno podpirajo, nadaljujemo z nalaganjem do nameravane višine. Ko smo to dosegli, pokrijemo vrh z zemljo, da preprečimo dostop zraka in izpuhtevanje amonijaka ter zvišamo pritisk.

Gospodarji, ki razpolagajo s ceneni deskami, lahko obložijo z njimi posamezne oddelke tako, da polagajo okrog njih eno vrh druge, kakor kup raste. Z deskami se še bolj prepreči izgube, gnoj se lahko stlači in nalaga v višino. Ko se gnoj uleže, se stisne in izgubi približno eno tretjino svojega obsega. Če nimamo desk, moramo kupe ali stebre naložiti nekoliko poševno, da se pri sesedanju ne prevrnejo. Do 2 m visoko se gnoj še lahko naloži navpično. Dobro je tudi kupe ob straneh, ki so izpostavljene soncu in dežju, pokriti s smrečjem ali steljo, da se gnoj ne osuši, da ga dež ne izpere in kokoši ne razbrskajo.

Na ta način zložen in takoj stlačen gnoj je podvržen mlačnemu gođenju ali kipenju, ki vsled pomanjkanja zraka nastopi takoj.

2. Vroče godenje ali naprava zlahtnega gnoja

Da nastane zlahtni gnoj, se mora goditi pri višji toploti. V ta namen zložimo plast gnoja prav na rahlo do višine 80 do 100 cm in jo pokrijemo z lesenim pokrovom. Vsled dostopa zraka se tekom dveh do treh dni gnoj ogreje na 60 stopinj Celzija. Toplino v kupu je treba s toplomerom nadzorovati. Ker moramo pri tej višini nalaganje gnoja na kup prekiniti, da dosežemo določeno toploto, zlagamo več kupov nankrat. Ko je na rahlo zložen kup dosegel 60 stopinj Celzija, ga temeljito stlačimo in naložimo nanj zopet enako visoko plast. Tako pride na kup plast za plastjo 3—4 m visoko. Da dosežemo to višino, je večkrat potrebno do 10 plasti, kar je odvisno od vrste gnoja in stelje. Vsako plast moramo takoj pokriti z lesenim pokrovom, da se hitreje ugrije. Zunanje strani kupa je najboljše obdati z deskami; če teh ni, jih dobro stlačimo z blatom.

S tem, da se je gnoj močno ugreel in bil v tej vročini močno stlačen, je takorekoč pasteriziran, ker so bile v njem z vročino uničene škodljive bakterije. Tak gnoj se na gnojišču ohrani po več mesecev, ne da bi izgubil na svoji vrednosti; tudi nima neprijetnega vonja in je zelo učinkovit.

Na večjih posestvih so si za ta način zgradili posebna pokrita gnojišča z oddelki, ki so pa za kmečka posestva predraga. Vzlci mnogim prednostim se je ta postopek le malokje mogel uveljaviti. Zahteva namreč razen drage stavbe tudi še izvežbanega gnojarka, ki pazi, da gnoj ni vlažen in ne plesni, pa tudi ne suh, ker tedaj postane vroč in tako izgubi mnogo hranilnih snovi.

To sta dva glavna načina umnega ravnanja s hlevskim gnojem, ki dasta oba visoko vreden hlevski gnoj. Oba pa lahko še izpopolnimo s postopki, ki vrednost gnoja še povečajo. To je namakanje po dr. Kassererju in pokrivanje z ilovico po češkem načinu.

Kmetijski nasveti

REDKA ALI GOSTA SETEV. I. R. J. — Priporočamo vam redko setev žita, pa se bojite, da ga ne bi zima vzela, trava prerasla ali da ne bi drugače slabo uspevala. Radi bi vedeli, kaj je bolj primerno: redka ali gosta setev. — Če hočemo na to pravilno odgovoriti, se moramo zamisliti v življenje rastline. Ta potrebuje za nemoten razvoj zraka, svetlobe in dovolj zemlje za svoje korenine. Že to vam pojasni zahtevo, da je treba žito sejati toliko na redko, da so izpolnjeni ti pogoji. Ker se bojite, da ne bi preredko setev dušil plevel, morate za to poskrbeti že prej in sicer, da sejete žita po rastlinah, ki pustijo njivo čisto: detelje, krompir, koruza, torej okopavine; na dalje ne smete žitom gnojiti s hlevskim gnojem, ki zelo pospešuje rast plevela. Redka setev vam donša velike koristi: prvič si prihranite mnogo semena, drugič se vam rastline krepkeje obrastejo in tretjič poženejo trdo slamo, ki prepreči poleganje. Pri ročni setvi porabijo naši kmetje približno 220—250 kg pšenice na 1 ha. Če bi jo potrosili samo 160—180 kg, bi si prihranili 50 do 70 kilogramov na ha.

Že to samo je vredno premisliti. Če je kdo že navajen gosto sejati in mu je težko trositi redkeje, tedaj naj pomeša seme s peskom, pa bo redkeje trosil. Ob redki setvi se žito krepkeje obraste in požene močne bilke, ki ne poležejo tako lahko. Kar

se pa nevarnosti plevela tiče, je pač stvar pravilne priprave zemlje. Detelja zaduši ves plevel, da ostane zemlja čista; ne smemo pa gnojiti po detelji s hlevskim gnojem, ker s tem spravimo mnogo plevela na njivo in dosežemo prebujno rast žita, ki se zaradi gostote ne more zadostno okrepiti. Pa tudi plevel po gnoju krepko požene in ovira žito pri razvoju. Če imamo plevel med žitom, ne zamudimo ga popipati, da preprečimo njegovo škodljivost. Redka setev žita ima vsekakor velike prednosti pred gosto setvijo.

JESENSKA PRIPRAVA VRTNE ZEMLJE. A. G. K. — Vsako spomlad vam dela težkoče pravočasna priprava zemlje na vrtu za razne posetve in saditve. Zato bi nekaj dela radi opravili že jeseni. Kako bi ga bilo najprikladneje izvršiti? — Ko ste pospravili vso zelenjavo z vrta, tedaj zberite vse odpadke, listje in plevel na kupu, določenem za kompost. Tega temeljito stlačite, da se snovi v njem začno prej razkrajati, ter ga lepo zravajte. Koristno in lepo je tudi, če ga pokrijete s kakšnim vejčjem, na pr. s smrečjem, ker pod njim bolje zori. Nadalje poruvajte ves plevel po gredicah in poteh ter ga znosite na novi kompostni kup.

Če že jeseni plevel izrivate, si za spomlad prihranite veliko dela, ker se vam ta ne bo preveč razrastel pa tudi ne napravil

semena. Stari kompostni kup, ki ga boste uporabili spomladi, prekopajte ali prelopatite, da v njem strohni vse tisto, kar do tedaj še ni. Koristno je tudi, če že jeseni zagnojite gredice s hlevskim gnojem, ki ga tedaj lažje in bolj poceni dobite nego spomladi, ko hoče vsak z njim gnojiti. Čez zimo se gnoj v zemlji razkroji in spomladi dobe rastline že hrano iz njega. Zemljo prekopajte ali prelopatite čim globlje, močje, ter jo pustite v grudah neporavnano, da jo zimski mrz raz temeljito premrzne in se napije zimske vlage. Spomladi zadostuje, jo z grabljami poravnati in pripravljena je za setev ali saditev.

Če na tak način pripravite v jeseni vrtno zemljo, vam bo spomladansko delo lahko in zelenjava ter drugo rastlinstvo bo dobro uspevalo.

Voz družine in njegova vprega

Pride čas, ko se gospodinja zoperstavi, ko se vse upre v njej in se valovje težav in dela zgrne nad njeno glavo in ji je, ko da se potaplja. Zgodi se, da se mati zoperstavi sedanjemu redu sveta, ki je takšen, da obremenjuje gospodinjo — razen s tovorom gospodinjstva in vzgoje še s sto in sto majhnimi, tako rekoč nevidnimi opravki, ki izvirajo iz razmerja do naših bližnjih in ki so važen dodatek k drugemu delu in gospodinjstvu skoraj starejo. Same malenkosti so to in vendar jih je toliko, da jim ni konca ne kraja. Tedaj se gospodinja časih pač vpraša, ali ne bo nikoli delopusta zanjo, ko so celo prazniki ali dnevi, ki bi morali biti prazniški, polni raznovrstnih opravkov, medtem ko njen mož po ure in ure tiči v časopisih.

Skoraj vsaka gospodinja ima svoje hude ure, ko se ji dozdeva, da jo bo gora dolžnosti podsula, da ima preveč teže na glavi in da je Bog krivično razdelil bremena družine.

Zakaj, saj ni le mirno, smotno poklicno delo tisto, ki živce najbolj razteza in jih uničuje; tudi gospodinjstvo ni take vrste. Najhuje je to, da je treba toliko in za tako različne zadeve misliti in skrbeti še po-

leg vsega drugega materinskega in gospodinskega dela! Zmeraj za druge!

Vpraša se, ali je zares božja volja taka, da mora iti vse skozi ženske roke, skozi žensko pamet in ali ni vsaj nekaj takih stvari v družini, ki bi jih prav tako mogel opraviti njen mož, takih, ki bi se moral vsaj brigati zanje. — Ali je res le njena naloga, da se mora ona spomniti godu njegove sestre? Le njena naloga, da mora poskrbeti za božična darila otrok? Ali niso ti otroci tudi njegovi otroci? Ali ga mora ona opozoriti, da je treba plačati premog? Da je treba temu in temu poslu kupiti to in ono? Ali mora le ona hoditi v šolo in izpraševati, kako je z otroki? Ali je zares njena naloga, da mora misliti razen vsega drugega tudi na to, kar je prav tako njegova ko njena zadeva, kar je predvsem samo njegova zadeva? In to vse le zato, ker se on v svoji brezbriznosti obda z obzidjem svojih stanovskih dolžnosti ali z zanimanjem za svoje zabave, ki pa niso zmeraj »vzvišene«? Ali pa je branje časopisov, ki mu posveča toliko časa, zares tako plodonosno? In so seje zares tako potrebne? Ali ne prihaja večkrat tak domov, da se razburja radi »izgubljenega časa«, čeprav po ure in ure sedeja s tovariši in zapravlja čas in denar?

A tako je! Moški ne bi ničesar dosegli, če jim žena v družini in javnem življenju ne bi venomer odmikala, spravljalja s poti vsega tistega, kar bi ga oviralo na poti do njegovega smotra. Zato se mora ona vsa razkosati, mora svojo čašo izprazniti na tisoč kapljic, mora kaniti kapljico sem in kapljico tja in ne more nikdar reči: »Glej, to je moje delo!«, zakaj kapljice so se razpršile na vse kraje in ničesar velikega ni nastalo iz njih. Toda — naj iztoči še toliko kapljic iz svoje življenske čaše: zmeraj ji dotekajo druge kaplje in zmeraj so rodovitne. In čeprav nima nobeno njeno delo imena, je vendar ves svet poln njenega dela.

Po nešteti žlebovih in strugah se njena moč razliva po zemlji, jo napaja, oploja in v daljni dalji nastane veletok njenih del, ki na njem plava življenje sveta. A nihče ne ve, iz kolikih tisočev kapljic in struj se napaja ta veletok. Nihče ne ve, da se napaja iz materinstva tisočev in tisočev žensk.

Za naše gospodinje

Površnina za zimo

Naglo se bliža jesen, listje že rumeni in počasi odpada. Na vrtu je tudi že vse jesensko; kumarice in fižol smo vložili, prav tako sadne kompote. Letos so nas skrbne gospodinje založile tudi z gobami, saj za marsikoga ni večje poslastice kot mlade globanje ali ajdovke v jesuhu in olju. Res ne rastejo gobe na vrtu, pa ne škodi nič, če povemo nekaj o vlaganju, da bodo stale v shrambi zraven ostalih vrtnih in sadnih dobrot. Prav mlade in trde gobice otrebimo in kuhamo v slanem kropu 10 minut, da postanejo mehke. Krop nato odcedimo ter pustimo gobice, da se ohladijo. Medtem zavremo dober vinski kis, katerega smo dodali nekaj zrnc popra in par peres lovorja (»lorber«). Ko se je kis ohladil, ga nalijemo na gobe, ki smo jih prej lepo zložili v kompotno steklenico. Na vrh nalijemo za pol prsta dobrega namiznega olja, ki zabrani pristop zraka in s tem kvarjenje. Steklenico nato zavežemo s pergamentnim papirjem in shranimo v temni shrambi. Drže se leto dni. Ker letos ne bo več gob, si ta navodila zapomnite oziroma prepisite za drugo leto!

Pa vrnimo se k vrtu! V suhem povezu-jemo endivijo, okopavamo pozno kodrasto in zeleno endivijo ter razsajamo zimsko solato. Slednja bo ostala na prostem. Motovilec in zimska špinača že kukata iz zemlje. Obrali smo še zadnje paradižnike, sedaj spravljamo peso, toda z nožem ji ne smemo blizu, temveč šavje kar odtrgajmo, zemljo pa z roko oružimo. Sedaj tudi shranimo korenček, zimsko redkev in petršilj v snažni zračni kleti v neprevležen pesek. Zimska koleraba, ohrovt in cvetača (karfiola) pa naj le poskusijo prve slane, da ne bodo tako pomehkuženi. Prav tako še počakajmo do Vseh svetih z vzmljenjem endivije; čim dalje jo imamo na prostem, seveda pri lepem vremenu, bolj odporna bo zelenjava proti gnilobi. Ničesar pa ne vzmujmo v mokrem, ker bi nam kmalu pričelo gniti. Zelje vseh vrst in zimski ohrovti v hladni jeseni najlepše rastejo, zato se ne smemo preneglati.

Cvetlice jemljejo slovo in oktobra, proti Vsem svetim zažaré krasne japonske kizanteme. Vestno jim pa trebimo stranske popke in poganjke. Čim manj bo popkov, tem večji bodo namreč cveti. Največji so seveda le iz potaknjencev z enim popkom. Tudi v lonce jih sedaj presajamo, posebno grmičaste, nizke vrste, da jih bomo imeli za v sobo.

Z A K U H I N J O

Jabolčne jedi

Če so jabolka dobro obrodila, pomeni, da bo veliko sadjevca (mošta), dobrega kisa, jabolčnih zavitkov in marmelade. Toda jabolka niso samo za uživanje, za zavitke, marmelado, mošt, krljce, žganje itd., temveč lahko pripravljamo iz njih tudi razna okusna jedila, ki so prijetna izprememba v dneh, ko ni več sadja in ne zelenjave.

JABOLČNA MALICA. Jabolka olupi in jih zreži na kolesčke. Položi jih v slano vodo, da ostanejo bela.

Opeci na hitro v ponvi klobaso, zrezano na okrogle rezine, nato še jabolka, da so na obeh straneh lepo rumena. S tem obloži ržen kruh in ponudi toplo.

JABOLČNI KOLAČKI. Kilogram kuhane krompirja pretlači, prideni približno 30 dkg moke, eno jajce, košček masla ali masti, soli in, če imaš, mesnih ostankov. Iz tega napravi voljno testo in oblikuj iz njega okrogle zrezke. Položi jih na namazano pločevino in vsakega pokrij z rezinami jabolka. V luknjico, ki je nastala, ko si izvrstala jabolku peske, vtakni košček slanine. Jed porini v neprevročeno pečico. Lahko ponudiš za večerjo kot samostojno jed.

JABOLKA ZA MAJHNE OTROKE. Otrok, ki mu poganjajo komaj prvi zobki, ne zgrize dobro jabolka, kar kvarno vpliva na prebavo. Zatorej jabolka olupi in duši z nekaj žlicami vode do mehkega. Nato jih zmečkaj in naloži to mezo na kruh, namazan z maslom in razrezan na prav majhne kocke, ter s tem hrani otroka.

JABOLČNI HREN je izborna priloga h govejemu mesu, gnjati, ribam itd. Lahko ga ponudiš tudi z mrzlimi ostanki pečenke ali drugega mesa.

Očisti korenino hrena in ga nastrgaj v primerno skledo. Takoj mu prideni nekaj kisa ali limonovega soka.

Skuhaj olupljena in narezana jabolka do mehkega. Zmečkaj jih z vilicami ter prideni nastrganemu hrenu. Dodaj po okusu olja in muškatovega oreška.

JABOLKA Z RDEČIM ZELJEM. Ta solata je bolj malo poznana, je pa izborna, posebno, če jo ponudimo s svinjsko pečenko.

Zreži glavice rdečega zelja prav na drobno in ga popari. Takoj mu dodaj kisa ali limonovega soka, da ne izgubi svoje lepe rdeče barve.

Jabolka olupi in zreži na majhne kocke. Primešaj jih zelju, dodaj olja ter na drobno zrezane čebule in solata je gotova.

Po slovenski zemlji:

Slovenska Kalvarija

Ko je ljubi Bog ustvaril svet, je že dolečil, da bo tam pod snežniki, ob Dravi, Savi in Soči ter med vinskimi gorici prebival slovenski rod. Skopo mu je odmeril plodno zemljo, pa mu zato primaknil nekaj več gozda ter ga obdaril z valovitimi goricami, kjer zori sladko grozdje. Tako hladi Slovincem potno čelo sveži gozdni zrak, srce in dušo pa jim poživilja zlata vinska kaplja. Delaven in žilav je slovenski rod, a tudi hvaležen Stvarniku za ta prelep košček sveta. Božji hrami na položnih holmih in brezštevne kapelice ob križpotjih pričajo o tem.

*

Ob vznjožu gozdnatega Pohorja, prav tam, kjer preide gorski svet v ravnino in potem v ljubke vinske gorice, se beli ob Dravi mesto Maribor. Kupčije z lesom in vinom so odprle mestu zlat vrelec, tok zve-nečih cekinov in dukatov se je razsul po njegovih ulicah. Tako so imoviti meščani lahko prejšnje lesene hiše nadomestili z mogočnimi kamnitimi stavbami, mestno obzidje pa so morali razširiti. Ulice so potlekovali s pohorskim granitom in po njem so drdale dragoceno izrezljane kočije bogatih Mariborčanov. Sreča in blagostanje sta se naselili v obdravskem mestu.

Velika je božja potrpežljivost, a nazadnje je bilo tudi dobremu Bogu dovolj pregrehe. Božja jeza mu je temnila njegov sicer dobrotljivi pogled, ko je poklical samega Luciferja k sebi.

»Pokončaj mi pregrešno mesto ob Dravi!« je zaukazal hudobcu.

Debele slin so se pričele stekati v Luciferjevem gobcu. Odkar pomni njegova butica, ni imelo peklo tako bogate žetve. In že je stegnil svoj dolgi jezik ter se pričel požljivo oblizovati.

Pa se je oglašil prav v zadnjem trenutku še sveti Peter k besedi. Žal mu je bilo lepega mesta ob Dravi, prav posebno pa še okoliških vinskih goric. Tu in tam je še sam rad, takó za zdravje in starost, zvrnil kozarček dobre kapljice. Zato je pričel moledovati in je nazadnje res nekoliko omehčal strogega Sodnika.

»Če ti uspe še danes v eni sami uri, v uri duhov med dvanaajsto in eno, pokončati mesto, naj bodo vse duše tvoje!«

Tako je razsodil dobrotljivi Oče. Lucifer je nekoliko skremžil obraz in sovražno ošinil svetega Petra, potem jo je odkuril nazaj v peklo in sklical veliki svet peklenščkov. Peklenske grdobe so napenja-

le možgane, kako v eni sami uri razdehati mesto. Nazadnje so hudobci sklenili, pod mestom zajeziti Dravo. Umazani valovi reke bi naj preplavili pregrešno mesto in pokončili vse življenje v njem.

In že se je odpravil sam Lucifer na pot, da izvede pogubonosno delo. Prav tam na vrhu mogočnega Pohorja je ob polnoči odkrušil ogromno kopo zemlje in si jo naložil na močna pleča. Skoraj bi ga težko breme podrlo k tlom, pa je hudobec stisnil zobe in se majavih korakov odpravil na pot proti obdravskemu mestu. Debele potne srage so mu curljale po kosmatem obličju in gotovo bi omagal, ko bi mu misel na bogato žetev pregrešnih duš ne dajala novih moči.

Nenadoma je obstal in prisluhnil. Globoko v dolini, pri Sv. Antonu na Pohorju, je udarila cerkvena ura.

»Pol enih! Se pol ure je moje!« si je rekel Lucifer in pospešil hojo. Ogromno breme ga je tiščalo k tlom in ko mu je pošla sapa, je moral nekoliko počivati.

V dolini je prav ta čas v ruški Marijini cerkvi udarila ura.

»Še četrť ure«, se je zgrozil peklenšček ter si znova natovoril kopo. Zdaj je hlastal, da so se lomile mogočne smreke in bukve pod njegovimi cotastimi kopiti.

Že so v deljavi pobleščavale drobne luči mesta. Veter je prinašal zvoke poskočnic, prešerno petje in razuzdano vreščanje na uho Luciferja.

»Še par trenutkov, pa vas bom cvrl na peklenškem raznju, da bo veselje!« se je požljivo režal hudobec.

NA KONJU iz Buenos Airesa v Newyork

Tschiffely je začel s svojo slovečo ježo iz Buenos Airesa v Newyork, to je osem tisoč milj, v aprilu 1925 in jo končal leta 1928. Ta mož je s svojima dvema konjema (ki sta se imenovala Mancha in Gata) romal po najnedostopnejših krajih sveta, po krajih, kjer še ni hodil beli človek. Ta ježa je bila najvišje, kar so v zgodovini jahanja dosegli.

Tschiffely, Švicar, ki je že dolgo časa živel v Argentini, je hotel svetu pokazati, da so pampaški konji prav toliko zmogni kakor kakšni drugi.

V aprilu 1925 se je na konju Mancha odpravil iz Buenos Airesa, Gata pa je otovoril s sedlom za živila in obleko. Prvih tisoč dvesto milj je šlo čisto dobro.

V visokih Andih je prejezdil povprečno dvaindvajset milj dnevno. V septembru je došel v La Paz, glavno mesto Bolivije, v višini dvanaest tisoč čevljev.

Nato ga je peljala pot skozi strašno puščavo med Limo (glavno mesto države Peru) in Trojillo. Pri 110° Fahrenheita (= 44° Celz.) je moral prejezditi najmanj štiri in petdeset milj, preden je prišel do prve luknje z vodo. Za ta del potovanja si je najel indijanskega vodnika z mezgom in konjem. Že konec prvega dne pa je Indijanec s svojima živalima vred opešal. Tudi Tschiffeljeva konja sta se zvalila v pesek, brž ko ju je razsedlal. Nato ju je nakrmil.

Tekom nadaljnje poti so moral mož in živali čez divjo, deročo reko, ki je narasla od kopnečega snega v Andih. Konja sta se z jezdecem vred vrgla v vodo in valovi so jih odnesli. Živali sta se hrabro borili. Nekaj časa je kazalo, da se bodo vsi skupaj potopili, a vendar so skoraj čudežno dosegli nasprotni breg in zlezli na suho.

Od Quita (glavno mesto države Ekvador) je začel najnevarnejši del njegovega avanturnega potovanja. Jezdil je navzdol v tisti zloglasni pragozd, ki je znan kot »Zeleni pekel«. Trpel je nepopisno, se tresel od malarije, pil slabo, izprizeno vodo iz močvirja, v katerem se je pogrezal, obdan od vseh strani od kač in druge strupene go-lazni džungle, onemogel od revne hrane, zaradi česar je moral v bolnišnico v Quito, kjer je ostal skoraj šest tednov.

V oktobru 1926 je došel v Bogoto (gl. mesto države Kolumbija) po osemnajstih mesecih tega izrednega potovanja. Od tam je šel v Medellin, kjer pa je spoznal, da s konji ne more več naprej. Ovirala so ga jezera in močvirje in neprodorni gozdovi. Zato se je s konjema vred vkrcal na rečni parnik in tako po vodi napravil kratko pot v Panama v Sred. Ameriki.

Prihodnje dni bi se njegove avanture skoraj končale. Iz Panama je peljala steza zopet v neskončno džunglo. Dva vodnika, ki sta ga spremljala, sta zgrešila pot in zašli so. Možji in živali so morali razjahati in si z noži sekati pot skozi zamotano maso.

Ubogi konji so prišli ob podkve. Ves ta čas je lilo kakor iz škafa. Švicarju so če-

Pa je prav v tem hipu udarila cerkvena ura pri Sv. Jožefu eno. Peklenščkova moč je bila pri kraju! Strašno je zaklel Lucifer in treščil ogromno breme k tlom, da se je stresla zemlja kot ob potresu. S krempljasto taso je še zagrozil mestu in jo potem odkuril v peklo, da je zasmrdelo za njim po dimu in žveplu.

Ob tresku in potresu pa so se zresnili tudi prešerni meščani. Čuden strah je stisnil njihova srca, še bolj pa, ko so ob prvem svitu zagledali pred mestom ogromno prsteno kopo. Najbrihtnejši med njimi so kmalu uganili, da je bila namenjena v pogubo mestu, ki je pozabilo na Boga. Zeto so pričeli zopet posvečevati nedeljo in praznik ter častiti Boga, predvsem z dobrimi deli in čednostnim življenjem. V zahvalo božji prizanesljivosti so sezidali na kopji pred mestom ljubko cerkvico. Vinsko kapljico pa ljubijo Mariborčani še danes, vendar le takó, za zdravje in starost. Kot sveti Peter v nebesih.

Kopa pred mestom je dandanes porasla z majhnim gozdičem. Z osamljenega hrička, danes mu pravijo Slovenska Kalvarija, se razgleduje bela cerkvica po obvezno-žnih poljih in proti belemu obdravskemu mestu. Prav pod Črnim vrhom na Pohorju pa izletnik lahko še dandanes vidi mesto, kjer je nekoč hudobec odkrušil prsteno kopo. Globoko kotanje je zalila voda, tako so nastala majhna jezera. Voda v njih je temna, kot da bi se v uri duhov v njej kopali sami črni hudobci. Ljudje jim zato pravijo »Črna jezera«.

K. Poharc

jih je v Evropi sploh težko predočiti ljudem.

Malajska je nekakšen drugi svet in vojno nasilje, ki tam sedaj vlada, je nezapopadljivo ljudem, ki žive v urejenih razmerah, med civiliziranim ljudstvom.

Ne da bi hotela razpravljati o vzrokih tamkajšnjih sporov, je moj namen podati samo verno sliko življenja, ki poteka na robu džungle. Življenje tam pomeni samo mračen in strahu poln obstanek.

Naša bolnica je ležala v mestu Kuala Kangsar v pokrajini Perak. V zadnjem času smo živeli dvojno življenje: eno podnevi in drugo ponoči. Dnevno življenje je potekalo večinoma mirno. Bolnica, kjer sem delovala, je bila tiha in dobro opremljena. Malajske in kitajske žene so hodile sem-kaj rodit. Preveč smo bili zatopljeni v vsakdanje delo, da bi mogli misliti na nevarnost.

Nato je nastala državljanska vojna. Ponoči smo ležali budni ter prisluškovali streljanju po gričevju, skušajoč ugotoviti, kako daleč je to. Pozneje so se bitke razširile in imeli smo vojno pred durmi.

Kakor je bilo težko, smo skušali pozbati na strahote in nevarnosti, ki so prežale okrog nas. Saj se je le nekaj kilometrov od mesta raztezala džungla. Obkrožala nas je kakor brezmejno morje.

Ta džungla in tolpe komunističnih teroristov, ki so se podili po njej, so napolnjevali naše misli s strahom. Vedno nas je vznemirjala bojazen, bodisi pri jedi, pri umivanju, pri razgovorih, da so blizu nas, da nas opazujejo in poslušajo ter preže na ugodno priliko za napad.

Vojna je pridivila tudi nad mesto Kuala Kangsar z bliskovito naglico. Bilo je v neki junijski noči. Skupina oboroženih kitajskih tolovajev je prihrumela in oropala neko posestvo v bližini. Hladnokrvno so ubili tri Evropejce. Toda oni ne merijo v glavo ali v prsa, temveč enostavno v trebuh.

Eno uro pozneje je skupina dvanaajstih kitajskih komunistov vdrla na posestvo. Po sobah in gospodarskih poslopjih so zabetili ogenj. Ljudi, ki so jih našli v hiši, so odgnali na gorečo verendo ter jih postrelili.

Tedaj je z uradne strani prišel razglas, da to ni navadno zločinstvo, temveč prava vojna. Komunisti so pričeli na vsem polotoku z oboroženo vstajo.

Toda to še ni vse. Vsak mož v njihovi tolovajski armadi ima povelje, da mora pobiti vsakega Evropejca, s katerim pride v stik. Drugače pa nimajo drugega cilja kakor moriti in ropati. Njihovo načelo je: biti močni in neusmiljeni. Jasno je bilo, da ne bodo prizanesli nikomur.

Nato je bilo rečeno, da bo prišlo orožje za samoobrambo, da bo prišla policija in skrbela za red in morda še vojska. Toda komunisti so povsod podžgali upor. Orožja in vojakov je bilo malo in vedeli smo, da bi trajalo dolgo, predno bi bilo mogoče organizirati izdatno pomoč.

Nastalo je obsedno stanje. Moški so povsod prevzeli straženje. Sicer jih ni bilo mnogo in niso imeli s čim streljati, če bi bilo treba, pa vendar je vplivalo nekako pomirjevalno, da se je moglo življenje razvijati naprej. Nekaj žensk z otroki se je izselilo, toda večina jih je ostala.

Tudi jaz bi bila najrajši odšla, toda vedela sem da je moje mesto pri mojih bolnikih. Zaprošila pa sem za orožje, da bi se mogla braniti. Namesto samokresa ali puške so mi dali nekakšno železno ropotuljo in nekakšno čudno stvar, ki je vsebovala kitajski vžigalnik.

Ponoči sem ob najmanjšem šumu skočila iz postelje ter zagrabila za edino »orožje«, za ropotuljo, ki je ob sproženju povzročila pok kakor revolverski strel.

Ljudje si ne zaupajo medseboj. Predstavljajte si: človek gre popoldne po končani službi po opravih skozi mesto. Ob cesti se razgovarjata dva kitajska delavca. Prišlec je sam in prav nič ne more vedeti, če ni od onih dveh eden pripadnik komunistične morilske tolpe. Seveda, človek gre naprej svojo pot, ker bi bilo netaktilno vrniti se in zbežati. Toda dokler mu ne izgineta izpred oči, ga navdaja smrtni strah. Toliko strašnih stvari se dogaja na Malajskem. Tukaj vsepovsod preži smrt.

Ljudje umirajo na poti po opravih, mladeniči na poti k dekletom, nastavljeni v uradih, kmetje na svojih plantažah in starčki v postelji.

Malajsko ljudstvo je drugače dobro in marljivo. Največ je plantažnikov. Sedaj pa morajo umirati brez usmiljenja, enostavno zato, ker morda nosijo belo polt ali ker so nekomunisti.

Morilni val se je razširil kakor epidemija. Nobeden Kitajec ni varen. Bili so slučajji, ko so dosedaj mirni uslužbenci napadli svoje gospodarje.

Človeku se krči srce ob misli, da bo napovedana pomoč v orožju in vojski prišla morda prepozno. Potrebna pa je obupno, saj že itak zahteva borba s komunističnimi tolpmi v nepregledni džungli mnogo poguma in močnih živcev.

KULTURNI PREGLED

Ferry Bükvič: „Brezdomci“

Mlad prekmurski pisatelj Ferry Bükvič, ki ga širša slovenska javnost še ne pozna, je izdal svoj prvi roman z naslovom »Brezdomci«. Knjiga je tiskana v Gradcu in obsega kakih petsto strani.

Dejanje, ki ga pisatelj v knjigi razvija, je vzeto iz Prekmurja in se dogaja v času preteklih vojn. Snov, ki jo je hotel pisatelj obdelati, je zelo obsirna in težka ter zahteva mnogo socialnega, gospodarskega in političnega znanja, česar je mlademu pisatelju v nekaterih primerih manjkalo.

Vsa dejanja v knjigi so sicer zelo dobro opisana, vendar pogreša bralec pisateljevega duha. Knjiga izzveni v obširno, za časopis zelo dobro pisano reportažo. Za knjigo je vsa snov preveč razvlečena, premalo globoka in premalo dovršena. Posebno odstavki, v katerih podaja pisatelj notranjo borbo in duševni razkol posameznih oseb, ko se odločajo za komunizem ali proti njemu, so pomanjkljivi in ne pokažejo tega, kar je dejansko gnalo svobodnega slovenskega človeka, da se je odločil za skoro brezupno borbo proti nacizmu in komunizmu.

Kljub vsem pomanjkljivostim, ki jih pisatelj ob prvi knjigi pač vsak velikodušno odpusti, so »Brezdomci« lep donos k dvigu slovenske literature. Knjigo bo gotovo vsakdo z veseljem vzel v roke in jo tudi z užitkom prebral do konca. Morda bo v glavnem junaku Matu zagledal svoje najboljše prijatelje, ki so se z vso požrtvovalnostjo borili za najosnovnejšo pravico svojega naroda, za življenje, pa niso uspeli. Čeprav mrtvi, so mu ostali v lepem spominu in vesel bo, da se je našel človek, ki je tudi njim posvetil nekaj vrstic.

Največja odlika vse knjige pa je, da je pisana nepristransko, brez vsakega strankarskega sovraštva in dlakocepstva ter je morda ravno zaradi tega nekoliko preveč reportažnega značaja.

Mlademu pisatelju želimo mnogo uspeha pri njegovem nadaljnjem delu in upamo, da je prva knjiga začetek njegovega plodnosnega dela za slovensko književnost. —d.

Štiri mesece strahot v džungli

Kako je neka angleška bolničarka na Malajskem gledala smrti v obraz

»Ko sem se vrnila iz Malajske domov, so me ljudje, ki sem jih srečavala, zvedavo pogledovali in me prosili, naj jim pripovestim o tej tajinstveni deželi. Nekam začudilo me je, da ljudje tako malo vedo o tem, kar se v resnici dogaja na Malajskem. Ker sem mislila, da so brezbržni, sem se ujezila ter skušala pripovedovati vso trpko zgodbo.

Vendar pa sem kmalu spoznala, kako plitvo in brezpomembno je vse to. Tako sem se vselej, kadar so me izpraševali, samo nasmehnila, kajti tam na Daljnem Vzhodu se dogajajo take strašne stvari, da

Izpod domače lipe

PODKLOŠTER

Podklošter bi lahko delili v dva dela in sicer stari in novi del. Stari del tvori nekaj preprostih hiš, zgnetenih ob visoki pečini, novi del pa se razteza proti kolodvoru in sestoji iz nekaj uradniških poslopij, v katerih stanujejo uradniki.

Na omenjeni pečini je še danes videti razvaline starodavnega samostana. Za temi zidovi so samostanski patri nekoč, ko so pridrla Turki na Ziljo, hrabro branili samostan. Po obsegu je videti, da je bila to ogromna stavba. Škoda, da je razpadla. V nacističnih časih so menda hoteli narediti iz tega narodni muzej.

Skozi Podklošter teče lepa moderna avtomobilska cesta. Ljudstvo je slovenskega porekla, kar se pozna po okolici. Dotok tujcev je preprostost Podkloštra zelo izpremenil. Ker je Podklošter obmejna postaja, je tukaj tudi nekaj italijanskih družin in tako slišiš kar tri jezike: slovensko, nemško in italijansko.

Med vojno bombniki Podkloštra niso prezrli in tudi ne prizanesli. Še danes se poznajo sledovi. Zida se po vzorcu drugih krajev malo. Največja zgradba je kino. Marsikdo bi raje videl, če bi zidali stanovanja. Občinski očetje pa so menda drugače mnenja. Zakaj pa naj bi zidali, ko pa je kino najboljša molzna krava. Čeprav je Podklošter razmeroma velika fara, ima cerkev majhno. Vendar pa je po drugi strani še prevelika, ker se je mnogi zelo izogibljajo. Pač pa imamo dosti gostiln.

Večja zgradba je šolsko poslopje. Šola pri nas je dvojezična, če pa vstopiš, o tej dvojezičnosti le malo sledi. Vsi napisi, odredbe so enojezični, to je nemški. V čem obstoja dvojezičnost, je popotniku, ki si ogleda takole dvojezične šole uganka.

Pravili so tudi, da je šola zelo obiskana in premajhna. 90% šolobveznih otrok so otroci slovenskih staršev in menda samo 2% sta vpisana kot Slovenci. Vsi drugi so vpisali kot materin jezik nemški. Res lepa in zanesljiva statistika!

BISTRICA NA ZILJI

To, kar mislimo povedati, se ne tiče samo našega kraja, ampak vse naše doline. Pridelki, ki nam jih daje naša zemlja, niso bogve kako veliki in bogati, ker imamo pač malo zemlje. Prebivalstvo naše doline je živelo največ od konjereje in lesne trgovine. Ta dva glavna naša vira pa sta v današnjih časih tako odpovedala, da nam ne dajeta skoraj nobenih dohodkov. Za meter okroglega lesa, postavljenega na žago, dobimo 100 šil. Ta cena pe ni v nobenem sorazmerju s ceno, ki jo dobi prekupčevalec za deske. Deske proda prekupčevalec naprej 400—600 šil. kubični meter. Res je, da so odpadki, vendar jih ni toliko in končno ostanejo onemu, ki jih proda. To dobimo za les, ki ga dostavimo na žago. Če pri tem računamo naše delo in prevoz in od-

računamo 30—40 šil. stroškov za delo, preden je les na žagi, dobimo za kubični meter komaj 70 šil., kar se nam zdi mnogo premalo, ker je na drugi strani toliko dobička.

Sedaj pa pogledimo, kako je, če peljemo kubični meter okroglega lesa na žago, da nam ga sežagajo v deske. Od kubičnega metra moramo plačati 50 šil. in odpadki ostanejo na žagi. Tudi to se nam zdi preveč. To je danes že veliko denarja, ki ga nimamo kje vzeti. Tisto, kar dobimo za oddajo mleka in drugih pridelkov, je komaj za sol.

Cene konjem so tudi zelo padle, na polovico ali pa še več, kakor so bile pred letom dni. Tako smo tudi od te strani udarjeni. Drugih dohodkov nimamo, denar se pa vedno rabi.

GORJANE

Najprej začnimo z veselimi novicami. Pred tremi tedni sta se poročila Hebein Jakob in Jarnik Ana, doma iz Lohjenc. Poroka je bila v nevestini fari. Ženinov brat Janez pa je odšel po nevesto v Podjuno in je vzel Krautovo Zoro iz Bistrice pri Pliberku.

Manj vesela vest je, da smo pokopali uglednega domačina, patra Petra Šeršena, ki je umrl pri Elizabetinkah v Celovcu. Pokojni pater je bil profesor v samostanu na Tanzenbergu. Ko je Hitler samostan razpustil, je šel pokojni na svoj dom v Stranji vasi, kjer je bil za mežnarja, dokler ni odšel leta 1945 nazaj na Tanzenberg. Pokojni je bil star 52 let in je preživel 22 let med samostanskimi zidovi, kjer je delal za čast božjo. Živel je svetniško in bil izredno delaven mož. Poleti smo pokopali mladega gospodarja, Manjčevega Antona. Dalje časa je bolehal na želodcu, umrl pa je za srčno kapjo. Nekaj mesecev prej smo pokopali njegovega 84 letnega očeta. Meseca avgusta so se preselili v večnost Murčev oče. Bog daj pokojnim večni mir in pokoj!

Obzidje pri naši starodavni cerkvi je bilo že precej v žalostnem stanju. Najnужnejše smo že popravili, ostalo pa še bomo.

Pred kratkim so psi raztrgali okrog 20 ovac, ki so se pasle. S tem so prizadetim gospodarjem povzročili precej škodo.

Letina je bila bolj slaba kakor dobra. Ker smo že pri tem, naj omenimo, da vedo stari ljudje povedati, da so bile včasih boljše letine, to pa zato, ker smo bolj gnojili. Res je, da imamo, oziroma smo imeli umetna gnojila, toda v zadnjih letih nam je tega primanjkovalo in nam ga še. Eden vzrokov, da nimamo toliko gnojja kakor včasih, je ta, da nimamo dovolj delovnih moči, kar se bo morda komu čudno zdelo. Pa je tako. Drugi vzrok pa je v tem, da tudi ni toliko živine kakor včasih, kar je vzrok tudi pomanjkanje delovnih moči. Vse rine danes v tovarne, kjer res več zaslužijo kakor na kmetih. Toda le redki so, ki si tudi kaj prihranijo, kajti večina zaslu-

ška gre za hrano in stanovanje. Vprašanje delovnih moči bo posebno veliko zopet spomladi, ko bo zemljo treba obdelovati. Cesto Čajna—Vrata so začeli popravljati. Tako bomo imeli boljše in lepše zvezo z državno cesto.

SV. MIKLAVŽ NA DRAVI

Po smrti blagopokojnega župnika Mayerhoferja smo dobili novega dušnega pastirja v osebi prečastitega gospoda Barbiča Mihaela, ki je prevzel našo faro kot provizor. Novi gospod nam ni neznan, saj je bil pri nas že medtem, ko je bil pokojni gospod zelo bolan.

Naš sedanji gospod je mnogo prestal pred gestapovci, ki so ga zaprli potem pa izgnali. Doživel in preživel je vso komunistično revolucijo na Dolenjskem, dokler ni pri nas našel zavetja in vsaj delnega miru.

Prva za pokojnim gospodom župnikom je odšla Kernjak Ana, stara 61 let. Bila je pobožna in vneta za božjo stvar.

Cerkveni pevski zbor je izgubil dolgoletno pevko Nežo Truppe, ki se je omožila. Upajmo, da nas tudi sedaj ne bo zapustila, ampak pomagala še naprej, ker bi jo le težko pogrešali.

Ker smo ravno pri smrtih in porokah, pa pogledimo in primerjajmo gibanje naše fare malo v številkah v primeri z lanskim letom.

Lansko leto smo imeli do tega časa samo dve poroki, letos pa jih imamo že šest, kar je razveseljivo. Smrti je bilo lansko leto do tega časa sedem in letos tudi sedem. Glede krstov pa se ne moremo kaj prida pohvaliti. Lansko leto je bilo do tega časa trinajst krstov, letos pa sta samo dva. To bi bilo za enkrat nekaj novic iz našega kraja. Pa še drugič kaj!

GORPICE

Iz jugoslovanskega ujetništva je prbežal čez mejo pred kratkim neki Avstrijec. Ko je prekoračil avstrijsko-jugoslovansko mejo, je na avstrijski strani našel truplo nekega moškega. Truplo je bilo že v razpadajočem stanju. Na podlagi dokumentov, ki jih je imel mrtvec pri sebi, so ugotovili, da gre za jugoslovanskega državljana Stojana Tatalovića. Do sedaj še ni ugotovljeno, kaj je vzrok njegove smrti.

LIBUČE

Ker se bliža advent, hitimo in se pridno ženimo, da nas ne bo čas prehitel. S prižnice nas tako pridno mečejo, da se ne moremo sprosti pobirati. Prihodnjič enkrat bomo že sporočili, kdo vse so tisti, ki se jim tako mudi, spraviti »kosti na gorko« še pred zimo.

Pred dobrim tednom smo položili k večnemu počitku Igerčevega očeta iz Podkrajja. Pokojni je bil priden, varčen in skrben gospodar. Bil je veren mož in trdna, zavedna slovenska korenina. Pred dvajsetimi leti ga je zadela kap in je boguvdano prenašal trpljenje, ki mu ga je bil Bog naložil. Zadnja leta njegovega življenja ga je potrla še smrt sina Slavka, ki je padel na bojišču. Kako priljubljen in spoštovan je

bil pri domačinih, je pokazal njegov pogreb. Od blizu in daleč so se prišli posloviti od njega ljudje. Številni venci s slovenskimi napisi so tudi pokazali, kako radi so ga vsi imeli.

Nekaj dni za njim je odšel v večnost Hercog Albert, gozdni delavec. Bil je priden in pošten mož. Na hitro ga je pobrala pljučnica in je šel za svojima sinoma, ki sta padla v vojni. Pokojni je še obiskal bolnega Igerčevega očeta in bil vso noč pri njemu. Potem pa je koj zbolel in odšel za njim. Čeprav je bil že bolj v letih, vendar je moral med vojno služiti vojake, kar je bila velika krivica, ki jo močno občutil.

Sedaj se je veselil, da bo dobival starostno rento in v miru živel, pa je Bog hotel drugače.

V Sp. Libučah je umrl mladi Koren. Bil je komaj tri leta poročen. — Naj v miru počivajo, domačim pa naše iskreno sožalje!

STARIGRAD

Naš semenj je letos padel na dan 10. oktobra. Kako je na semenj ne bomo opisovali, saj vemo vsi, da jemo takrat »čisaro župo« in ovčjo pečenko in še kaj drugega.

Zjutraj smo šli k sv. maši k sv. Kocijanu. Cerkvica, ki je zidana v gotskem slogu in ima tudi v notranjosti dosti gotskih stvari, stoji na visokem hribu, od koder je krasen razgled na vse strani. Cerkvica je bila nabito polna ljudi, ki so prišli od blizu in daleč, pa tudi od zunaj je bilo vse polno ljudstva. Vse je bilo prazniško in romarsko razpoloženo. Daritev je spremljalo lepo ljudsko domače petje, pridiga pa je bila stvarna in jedernata v obeh deželnih jezikih v duhu spravljivosti, odpustčanja in vzglednosti. Običajnega streljanja z možnarji ni bilo, pač pa je nastopila znana »konta«.

Po maši je bila poroka. V sladki zakonski jarem je stopil Štefelnov najmlajši. Za življensko družico si je izbral dečko iz »puala«. Ko je zarajal pred cerkvijo »cehmojster« prvi dej, smo jo mahnili proti domu: eni k Štefelnu, drugi k Storju na »čisavo župo« in rajst, starina pa domov — krave past. Proti večeru pa smo se podali zopet k Storju, kjer so na novo odprli gostilno. Tu seveda ni manjkalo ničesar, ne mladim ne starim, pa tudi pretepači so prišli na svoj račun, dasi pri nas ni navade, da bi se pretepali.

V Ameriki je nenadoma umrla Bukoučeva mama. Pokojnica se je nameravala vrniti v domovino, pa jo je tik pred odhodom doletela neizprosna smrt. Težko mora biti materi, ki želi po dolgih letih k edini hčeri, pa sluti belo smrt, še težje pa ljubeči hčeri, ko prejme mesto obvestila o prihodu matere, obvestilo o njeni smrti. Težko prizadeti hčeri naše iskreno sožalje!

HODIŠE

Sedemletni kajžarski sin Albrecht Špen-dir je nekje iztaknil vžigalice. Otrok se je z njimi igral na skednju posestva v Podlipi št. 9. Nastal je požar in uničil skedenj in še nekaj praznih stanovanjskih prostorov. Škoda je precejšnja in znaša okrog 10.000 šil.

MAUSER KAREL

KAPLAN KLEMEN

ROMAN

(Nadaljevanje)

35.

Ljudje so se počasi raztekli, le nekaj otrok se je še tepalo. Okoli. V sobici je bilo mrzlo. Klemenu se niti jesti ni ljubilo. Čakal je le, da se zmraci.

Z mrakom so zagorele petrolejke po barakah. Klemen je ni našel. Trudno se je vzdignil od mize, zaklenil vrata in odšel v mesto.

Ko je stopil na razsvetljeno ulico, je nenadoma z vso ostrožjo začutil, kako se je sam pokopal. Ljudje so hiteli mimo njega, v izlozbah so gorele luči, življenje je valovalo med hišami. Ali je med barakami res vse drugačno, res vse bolj tuje, ali so barakarji res svet zase, odtrgan svet, ki z vso to veselostjo nima nobene zveze?

V tem trenutku si je zaželel vesele družbe selških fantov, zaželel si je prijetne Vintarjeve družine, smeha, v katerem bi pozabil, da ga čaka prvi težak dan, prvo srečanje z odkritimi in prikritimi sovražniki.

Grenko so se vrstile misli. Koliko jih je še zvestih, na katere se bo brez skrbi naslonil? Koliko jih je že na Resnikovi strani, ki bodo samo čakali na prvi pregrešek, na prvo zaletelost?

Kakor slep tava po razsvetljeni ulici. Na vogalu zadene ob gospodično. Oprosti se. Ženska ga gleda z velikimi, začudenimi očmi, ki so kalne.

Klemen mora misliti na te oči, ko zavije

proti Wolfovi ulici. Kje jih je videl? Brska po spominih: Plaznikova. S silo grebe po spominu. Da. Plaznikova Milena. Malo pred njegovim posvečenjem je šla v tovarno. Dvakrat je bil pri njih. Samo dvakrat. Potlej je ravnatelj izdal prepoved, da se karitativni obiski ne smejo vršiti po družinah, kjer so odrasla dekleta.

Tri dekleta so bila, fanta nobenega. Oče ječen, mati nič prida. Ob živem možu je živel z drugim.

Iz medlih spominov vstaja Milenin obraz. Boječa je bila, nerodna, s čudno nežnostjo v očeh.

Klemen se spomni, da ji je nekoč dal rožni venec. Lep rožni venec z belimi jagodami.

»Boste molili nanj?«

»Bom.«

Na Marijinem trgu se Klemen zave. Kam prav za prav misli iti?

Z dlanjo gre preko čela, nato zavije v frančiškansko cerkev.

Zavoljo gašperčka bo že jutri uredil. Vrnil se je v temi, lačen in truden. Na koncu kolonije se je dri pijenec. Kletve so sikale v temo ter padale v gmajno.

Klemen je našel petrolejke. Negibno je sedel ob luči, dokler ga ni pričel zmagovati spanec. Nič ni mogel več misliti. Petrolejka je mirno sijala na usnjene platnice brevirja.

Legel je in upihnil luč. Še v temi je videl ubito šipo in kamen na okenski polici. Zunaj so ostale oči, ki jih je srečal na cesti. Velike žalostne oči, ki so se zgubile.

BARAKAR

Factus sum infirmis infirmus, ut infirmos lucrificarem.

(1 Kor. 9, 22)*

* Postal sem slaboten s slabotnimi, da bi slabotne pridobil.

Kaplan Klemen je čakal v žagradu. Opravljen, z roko oprt na misale je strelal v prekriti kelih.

Cerkev je bila še prazna.

Ministranta je imel. Kremenčevega.

Zdaj sta oba čakala.

»Pojdi še enkrat pogledat.«

Kremenčev je odprl vrata in pogledal po kapeli.

»Tri ženske in Jakopin, gospod kaplan.«

Klemenu so zadržetale ustnice.

»Pojdiva, Janez!«

Prvič je Klemen stopil pred skromni oltar. Nemiren je bil kakor pri novi maši.

Začel je s pristopnimi molitvami. Molil je počasi, glasno, da je odmevalo po vsej kapeli.

Ko se je obrnil, se je ujel z Jakopinovi mi očmi. Bile so žalostne, kakor da se opravičujejo.

Nisem kriv.

Dominus vobiscum.

Z razprostrtimi rokami moli Klemen za celo kolonijo. Tudi za Resnika, čeprav je nemara on vrgel kamen.

Ko se je pred darovanjem znova obrnil, se je zdrznil. Velike začudene oči, ki jih je snoči srečal na cesti, so strmele vanj.

Klemen s priprtimi očmi moli »offertorium« — molitev pred darovanjem. Majorem caritatem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.*

Pri »lavabo« so se mu tresle roke od mraza in nemira. Upal je, da jih bo prišlo več. Vsaj žensk. Toda zmotil se je.

Kapela je skoraj prazna.

Suscipe, Domine, universam meam libertatem...*

Po maši je bil truden kakor po težkem

* Večje ljubezni nima nihče, kakor je ta, da kdo dá svoje življenje za svoje prijatelje.

** Sprejmi, Gospod, vso mojo prostost..

delu. Kremenčev je odšel in zdaj je sam v žagradu. Potrt kleči na klečalniku, z glavou v dlanih in moli pomašne molitve, ki jih zna na pamet.

Na glas slovuje besede. S silo mu prihajajo iz srca.

Amorem tui solum cum gratia tua mihi dones, et dives sum satis, nec aliud quidquam ultra posco.*

Potlej se vzdigne in odide v sobo. Zajtrkoval bo v mestu. Že zavoljo gašperčka mora iti.

Sredi sobe obstane. Na dnu srca je črn trn, ki zbada. Nobenega mladega človeka ni bilo razen Plaznikove. Še zdaj čuti na sebi velike začudene oči, ki so sijale do oltarja. Zgubljena duša.

Položil je brevir na mizo in stopil k oknu. Megla zunaj valovi prav do tal. Videti je samo črna debla v bližnji gmajni.

Kakor da je odrezan od vsega sveta in potopljen v to bridkost kakor kamen.

Zdaj je želel, da bi nekdo prišel. Vseeno kdo. Čeprav Resnik. Samo, da bi bil človek, človek z glasom, ki bi udaril v to praznino, ki čepi v sobi.

Toda iz megle je slišati samo korake ljudji, ki odhajajo v mesto.

Ne sleče talarja. Samo suknjo ogrne, zapre vrata in stopi v meglo.

V mestu je najprej uredil zavoljo gašperčka. Potlej je kanil stopiti na škofijo, pa se je premislil. Kaj naj jim pove? Zdaj mora najprej preboleti svojo bridkost, izmiti s srca, kar je prinesel iz sveta. Šele potlej bo mogel govoriti odkrito in s prepričanjem.

Kakor izpostavljen otrok je stal zdaj na mestni ulici in se ni vedel kam deti.

Ko bi šel k Megliču, se je domislil.

* Daj mi samo svojo ljubezen in svojo milost in bogat bom dovolj; nič drugega ne bom več zahteval.

SOBOTA, 13. novembra:

7.15 Iz svetovnega tiska.
17.10 Pregled sporeda za prihodnji teden.

NEDELJA, 14. novembra:

7.30 Jutranja glasba.
17.10 Komentar
19.30 Poročilo o otvoritvi šole v Podlujbelju.
19.45 Slovenske pesmi.

POMEDELJEK, 15. novembra:

7.15 Jutranja glasba in sloven. pesmi.
16.00 Potovanje po svetu: Gorica.
17.10 Poročila.

TOREK, 16. novembra:

7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

SREDA, 17. novembra:

7.15 Poročila in jutranja glasba.
17.10 Poročila.

ČETRTEK, 18. novembra:

7.15 Literarna ura: Fran Erjavec.
17.10 Poročila.
19.30 Zvočni tednik.

PETEK, 19. novembra:

7.15 Jutranja glasba in poročila.
17.10 Poročila.

Radio London - BBC

(Poročila v slovenščini in srbo-hrvaščini)

(Oddaja vsak dan na srednjem valu
267 m in na kratkih valovih: 41 m,
30.96 m in 25 m; popoldansko od-
dajo prenaša tudi postaja »Alpen-
land« na 339 m.)

6.45—7.00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
14.45—15.00 poroč. in koment. v srbo-hrv.
20.45—21.15 poroč. in koment. v srbo-hrv.
21.15—21.30 poroč. in koment. v slovenšč.

Radio Test - postaja II.

(Slovenske oddaje)

Dnevne oddaje: 7.30 do 8.00; 11.30 do
14.30; 17.30 do 24.00.

Nedeljske oddaje: 7.30 do 8.30; 9.30 do
14.30; 16.30 do 24.00.

Poročila dnevno ob: 7.45; 12.45; 19.45;
23.15.

Postaja oddaja na valu 203.6 metra.

Pa je tudi to misel odbil. Zdaj mora
ostati sam in v sebi prigrabiti do dna. Naj-
ti mora v sebi duhovnika, ki je trdno vsi-
dran na Kristusove besede.

Kakor roganje je v očeh ljudi, ki gredo
mimo njega. Iz megle bijejo ure ljubljans-
kih cerkv.

Zavil je v Stritarjevo ulico. Na vogalu
je skoraj zadel v Prečnikovca Andreja,
ki je ravno nekaj dvignil s ceste. Fantiček
je preplašeno zastrmel v kaplana.

»Kaj pobiraš, Andrejček?«

Otrok je nekaj splašeno jecljal.

»Ali ne boš šel v šolo?«

Klemenova roka je legla na otrokovo
ramo.

»Ata mi je naročil, naj mu nabere čič-
kov.«

»Tako,« se je nasmehnil Klemen.

»Si že kaj jedel? Zebe te.«

Andrejčkove roke so pordele in mrzle
kot led. V prsti tišči čike, ki jih je nabral.
Pohojene, umazane končke cigaret, ki so
ležale med smetmi in pljunki.

»Malo kruha sem jedel.«

Klemen se razgleduje, potlej potegne
otroka čez cesto v mlekarino.

»Dve skodeli mleka in kruha.«

Potlej sta jedla. Andrejček je zavil čike
v papir in jih porinil v žep.

»Ali ne greš nikoli v šolo?«

»Grem, toda danes sem prepozen. Brez
čikov pa ne smem priti domov.«

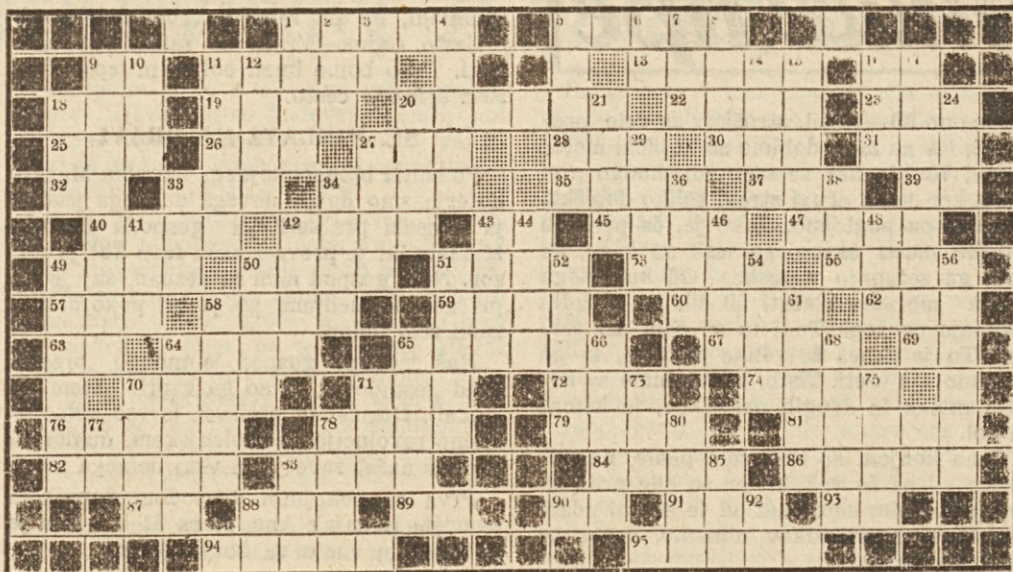
Otrok je odkritosrčen.

»Imaš rad ata?«

Otrok se izmika odgovoru. Potlej le
prizna.

»Nimam. Mam tepe. Kadar nima nič
kaditi, je vselej hud.«

ZA NEDELJSKO POPOLDNE

Besede pomenijo:

Vodoravno: 1 nasprotje od maj-
hen; 5 pomoč, zaslonba; 9 kratica za ute-
žno enoto; 11 žensko krstno ime; 13 vpra-
šalnica po obsegu, kako velik; 16 nikalni-
ca; 18 vrsta maščobe; 19 najpogostejša
tekočina; 20 vrsta obrtnika; 22 poznano,
znano nam je; 23 del naslova; 25 prva
boljša polovica; 26 srednja črka je »k«,
ostali dve sta enaki! 27 hudobni, zlobni;
28 alkoholna pijača; 30 ovratna ruta; 31
skala pod morsko gladino; 32 povratno
osebni zaimek; 33 žensko krstno ime; 34
nordijsko moško ime; 35 prvi zakonski
mož; 37 strd; 39 besedica, s katero nudi-
mo; 40 pesniški izraz za deklico; 42 velik
zločin; 43 kratica za »sportni klub«; 45
mohamedanski bog; 47 vprašalnica po na-
činu; 49 del kravčega telesa; 50 zidna pre-
vleka; 51 prav tak, sličen; 53 površen
opis; 55 kar ni staro; 57 osebni zaimek
ženskega spola; 58 starorimski pesnik; 59
lesena stavba; 60 svetopisemska oseba; 62
otok v Primorju; 63 predlog; 64 ponovno;
65 tekmeči; 67 zadnja beseda v očenašu;
69 nikalnica; 70 vojaški kruh (brez prve
črke); 71 afriški ptič; 72 vsebuje, poseduje;
74 leposlovna zvrst; 76 čestilec sv. Hu-
bertusa; 78 čas, vek; 79 ruska reka; 81
ena izmed sedmih starogrških muz; 82 del
pohištva; 83 religija; 84 sorodnica; 86 mi-
sel, cilj; 87 vprašalnica, ki se zaobesja; 88

lučaj; 89 osebni zaimek; 90 pogojnik; 91
zrcalo duše; 93 pritrdilnica; 94 domača ži-
val moškega spola; 95 drevesni izcedek.

Navpično: 1 znanost; 2 prva števil-
ka; 3 pevska nota »a«; 4 orijentalni do-
stojanstvenik; 5 vrsta jedi, prikuha; 6 ča-
sovni veznik (obrnjeno); 7 zemeljski iz-
kop, luknja; 8 domače moško ime; 9 kra-
vje meso; 10 sovražnik železa; 11 žensko
krstno ime; 12 del človeškega telesa; 14
vsebuje, posedujem; 15 državna vrednot-
nica; 16 manj kot malo; 17 označen, kli-
can; 18 kurivo, gradivo; 20 mlada luna;
21 sirovina, zemeljsko bogastvo; 24 doba,
razdobje; 27 poljska denarna enota; 29 ne
veliko; 33 latinski pozdrav; 34 kosilo; 36
žensko krstno ime; 38 nasprotje od noči;
41 žensko krstno ime; 42 označen, čist;
43 materija, stvar; 44 preprosto pokrivalo;
46 napaka; 48 kraj v cerkvi; 49 prevozno
sredstvo; 50 žitarica; 51 svetopisemski
prerok; 52 rumenokljuni ptič; 54 rastlin-
ski plod; 56 glavna oseba iz »Sna kresne
noči«; 58 žival iz pragozda; 61 iz lesa; 64
pota, strani; 65 surov, neotesan; 66 pomo-
žni glagol; 68 proti svoji volji, ne zlepa;
70 krožnik kroglaste oblike; 71 slabom-
uten; 73 kot pri 33 navpično; 75 izkop,
vdolbina; 77 enota električnega upora; 78
novorojeni otrok; 80 najmanjši delec sno-
vi, ki so ga tudi že razbili; 83 spona; 85
veznik; 92 pijača Starih Slovanov.

ZENITNA PONUDBA!

Vojni invalid, dela zmožen, pose-
stnik male kmetije (6 ha), se želi
spoznati in pozneje poročiti s pošte-
nim slovenskim dekletom, starim od
25 do 35 let z nekaj premoženja, ka-
terega bi vpisala na posestvo.

Samo resne ponudbe s sliko je po-
slati na upravo »Koroške Kronike«
pod značko »Srečna bodočnost«.

610

Po zajtrku sta stopila na cesto. Otroka
je koj pričelo zebsti. Tresel se je, da se je
Klemenu zasmilil.

Tedaj se je domislil gospoda Olešnika.
Družino ima in denar.

»Pojdiva.«

Fantič mu je ponižno sledil.

Olešnik se je začudil, Klemen pa povedal
kar naravnost.

»Zebe ga, nemara imate še kaj, kar vaši
otroci ne nosijo več. Zdaj sem njegov
kaplan.«

Olešnik se je na široko zasmejal. Potlej
so pričeli brskati. Za dva se je nabralo.

Plašč so mu koj nataknil.

»Ga boš tako lažje nosil,« je dobro Kle-
menu.

Nato sta odšla spet v meglo, ki se je po-
časi vzdigovala. Mimogrede je Klemen
stopil še v trafiko. Kupil je zavojček to-
baka in cigaretni papir. Da mu ne bo Pre-
čnik gonil fanta navsezgodaj po mestu.

Ko sta prišla pred kapelo je bil fant že
nestrpen. Kar gnalo ga je domov.

»Kadar te bo zeblo, pridi k meni. Po-
poldne bom dobil pečico. Boš?«

»Bom.«

Nato je curnil po cesti na spodnji ko-
nec kolonije. S tem hipom se je zazdel
Klemenu soba prijaznejša. Ko so mu ob-
stale oči na kamnu, ki je še vedno ležal na
okenski polici, ga je vzel in zanesel na pi-
salno mizo.

Postavil ga je k novomašnemu križu.

Cez dobro uro je že prišla Prečnikovca,
suha ženska, z redkimi, počrnlimi zobmi.

Preplašena je stala sredi sobe. Klemen ji
je ponudil roko.

»Tako ste bili dobri,« je iskala za bese-

(Dalje prihodnjič)

NAPRODAJ

sta dve mali posestvi v Pliberškem
sodnem okraju po ugodni ceni. Po-
sestvi merita skupno 8 ha, 44 arjev
in nekaj kvadratnih metrov. Zemlja
je zelo rodovitna. Cena po dogovoru.
Naslov v upravi »Koroške Kronike«.
609

Slovenski izobraženec

želi dopisovati s trgovsko naobraže-
no Slovenko v starosti od 18.—22.
leta. Slika zaželena. Poznejši zakon
ni izključen.

Dopise poslati upravi »Kor. Kro-
nike« pod značko »Sreča«. 611

SLOVENSKA IGRALSKA DRUŽINA V CELOVCU

Vas vabi k uprizoritvi

„Desetega brata“

(NARODNA IGRA V 5 DEJANJIH)

ki bo v soboto 13. novembra 1948 v
dvorani taborišča »B« Waidmanns-
dorf (v isti dvorani, kot je bila igra
»Župnik iz cvetočega vinograda«).
Za »Desetega brata«, pri katerem
nastopa nad dvajset igralcev, je bil
oder popolnoma prenovljen in pove-
čan. Preizkušeni igralci, ki bodo igra-
li glavne vloge, jamčijo za uspeh
igre.

Po igri bo prosta zabava s sodelo-
vanjem novooosnovanega komornega
kvinteta Slovenske igralske družine.
Preskrbite si vstopnice pravočasno v
predprodaji. Cena vstopnicam: 6, 4
in 3 šilinge. Vstop otrokom je dovo-
ljen le v spremstvu staršev. 608

Dejna dodelitev živil za 47. dodelitveno dobo

Upravičeni so prejeli:	Kruh			Testi- nina		Pš. zdrav		Meso		Mast			Osveti- kosmi.	Stro- nice
Odrezki nakaznice:	400	500	1000	500	1200	100	200	100	200	100	120	150	500	500
1 Navadni potrošniki nad 18 let	3	16, 1, 2						8, 9, 10				5, 6	4	7
2 Mladina od 12-18 let	3	16, 1, 2						8, 9, 10				5, 6	4	7
3 Otroci od 6-12 let	3	1, 2	27					8, 9, 10				5, 6	4	
4 Otroci od 3-6 let	3	1, 2	27									5, 6	4	
5 Otroci do 3 let	1				26							5, 6		
6 Delni samooskrbovalci z maslom nad 18 let	103	116	101 102					108 109 110					104	107
7 Mladina od 12-18 let	103	101 102 116						108 109 110					104	107
8 Otroci od 6-12 let	103	101 102 127						108 109 110					104	
9 Otroci od 3-6 let	103	101 102 127											104	
10 Otroci do 3 let	101				126									
11 Delni samooskrbovalci z mesom in maslo nad 18 let	203	216	201 202										204	207
12 Mladina od 12-18 let	203	201 216 202											204	207
13 Otroci od 6-12 let	203	201 202 227											204	
14 Otroci od 3-6 let	203	201 202 227											204	
15 Otroci do 3 let	201				226									
16 Delni samooskrbovalci z mesom, maslom in maslo	303	316	301 302										304	307
17 Mladina od 12-18 let	303	301 316 302											304	307
18 Otroci od 6-12 let	303	301 302 327											304	
19 Otroci od 3-6 let	303	301 302 327											304	
20 Otroci do 3 let	301				326									
26 Krušna nakaznica za popolne samooskrbovalce	603	407 408 409												
28 Dodatna nakaznica za delavce	612					601	613							
29 Dodatna nakaznica za težke delavce	615	703 712 715 724				701 710 713 722				702 714			802	
30 Dodatna nakaznica za najtežje delavce	624	803 804 815 819 831				801 813 817 829						802 814 818 830		
31 Nakaznica za noseče in doječe matere								901 902	905 906					

Nadalje še dobite:

200 g ovsenih kosmičev na odrezke 602A in 614A;

250 g ovsenih kosmičev na odrezke 705S in 716 S;

450 g ovsenih kosmičev na odrezke 805Sst in 826Sst;

250 g stročnic na odrezke 605A, 616A, 706S, 718S, 806Sst in 828Sst;

800 g testenin na odrezek 903M;

1400 g krompirja na odrezke 607A, 621A, 707S, 721S, 807Sst in 821 Sst;

Na odrezke, označene z E, Jgd, K, in Klk, št. 3, 103, 203 in 303 lahko kupite na-
mesto 400 g kruha 250 g kavinega nadomestka.

Nadalje se bo oddajalo na s »47« označene tedenske odrezke I—IV nakaznice za
krompir 47—55 za osebe nad tri leta skupno 5600 g krompirja in na s »47« ozna-
čene tedenske odrezke I—IV nakaznice za krompir 47—55 za najmlajše do treh let
skupno 2800 g krompirja.

Začasna dodelitev pšenične moke znaša 750 g. Na odrezke po 50 g kruha, ki so
označeni s črko »W«, lahko kupite namesto belega peciva pšenično moko v razmer-
ju 100 : 75. Na s »K1st« označene odrezke 26, 126, 226 in 326 lahko kupite namesto
1200 g pšeničnega zdroba štiri zavitke otročjega hranila »Oma«, ali štiri zavitke
pecivne moke ali štiri zavitke Seefeldner jeve moke iz prepečenca.